

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Karel Hrdinka

**Disciplinární trestání příslušníků
bezpečnostních sborů**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Ing. Martin Adamec, LL.M., Ph.D.,

Katedra: Katedra správního práva a správní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : [8. 4. 2024]

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 152 532 znaků včetně mezer.

.....

Karel Hrdinka

V Praze dne 8. 4. 2024

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu JUDr. Ing. Martinu Adamcovi, LL.M., Ph.D., za veškerou poskytnutou pomoc, trpělivost, odborné vedení práce a velmi vstřícný přístup. Velký dík patří také mým nejbližším za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod	1
1. Bezpečnostní sbory	3
1.1. Pojem bezpečnostních sborů a terminologické problémy	3
1.2. Funkce bezpečnostních sborů	8
1.3. Povinnosti příslušníků bezpečnostních sborů	10
1.3.1. Policie	10
1.3.2. Hasičský záchranný sbor	17
1.3.3. Celní správa	19
1.3.4. Vězeňská služba	20
1.3.5. BIS a ÚZSI	22
1.4. Základní povinnosti příslušníka podle SlPoBez	23
1.5. Etické kodexy, rozkazy a omezení základních práv jako součást disciplinárního práva	26
2. Disciplinární delikt	31
2.1. Kázeňský přestupek příslušníka bezpečnostního sboru	31
2.2. Charakteristika a zařazení disciplinárního deliktu	32
2.3. Pojmové znaky disciplinárního deliktu	32
2.4. Jednání, které má znaky přestupku	35
3. Kázeňské tresty	38
3.1. Účel kázeňských trestů	38
3.2. Druhy kázeňských trestů	39
3.3. Tresty ukládané za jednání, které má znaky přestupku	41
4. Komparace s osobami podléhajícími vojenské kázeňské pravomoci	44
4.1. Kázeňský přestupek osob podléhajících vojenské kázeňské pravomoci	44
4.2. Přestupek osob podléhajících vojenské kázeňské pravomoci	50
4.3. Výsledky komparace	51
5. Zařazení přestupků do kázeňského práva de lege ferenda	54
Závěr	58
Seznam zkratk	60
Seznam použitých zdrojů	61

Úvod

Dle BezpČR je jednou ze základních funkcí státu zajištění bezpečnosti pro své občany. Oblast vnitřní bezpečnosti mají na starost bezpečnostní sbory, které v České republice představuje Policie, Hasičský záchranný sbor, Celní správa, Vězeňská služba, GIBS, BIS a ÚZSI. Vzhledem k důležitosti role, kterou bezpečnostní sbory zastávají, je klíčová jejich neustálá akceschopnost. Významným prostředkem k jejímu zajištění je disciplína.

SIPoBez vede příslušníky k dodržování kázně prostředky pozitivní motivace v podobě kázeňských odměn. Neopomíjí ovšem ani situace, kdy jsou zaviněným jednáním služební povinnosti porušeny. V takovém případě jde o kázeňský přestupek, na nějž zmíněný předpis reaguje prostředky disciplinárního trestání, zejména úpravou kázeňského řízení a kázeňských trestů.

Vedle kázeňského přestupku jako takového, je ve stejném, tedy v kázeňském řízení, projednáváno též jednání, které má znaky přestupku. Vhodnost sloučení typického správního disciplinárního deliktu a institutu, který je obdobou přestupku, tedy dvou odlišných kategorií správního deliktu, je jednou ze zásadních otázek, které budou v této práci řešeny.

Relativně vysoký počet příslušníků bezpečnostních sborů, který v dnešní době přesahuje hranici 60 000,¹ důležitost jejich povolání a skutečnost, že k porušování kázeňských pravidel docházelo v minulosti, dochází dnes a nepochybně bude docházet i v budoucnosti, činí téma této práce relevantní. Je zřejmé, že bez řádného dodržování kázně by hrozilo významné zhoršení fungování či dokonce úplná paralýza systému, který zajišťuje široké veřejnosti ochranu.

Ačkoliv se jedná o téma fakticky důležité, přímo se dotýká jen jasně vymezeného okruhu osob, na které dopadá kázeňská pravomoc dle SIPoBez. Možná i to je důvodem, proč je disciplinární trestání příslušníků bezpečnostních sborů opomíjeno jak ve veřejné diskuzi, tak v odborné literatuře.² Cílem této práce je zejména přispět novými úvahami k tématu, o němž ještě

¹ Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru ČR, dostupná na: <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>, SCHIMMER, David. Počty příslušníků v Policii České republiky [online]. Policie.cz, 2018-06-13 [cit. 2020-09-27]. Dostupné na: <https://www.policie.cz/clanek/pocty-prislusniku-v-policii-ceske-republiky.aspx>, O ČINNOSTI CELNÍ SPRÁVY ČESKÉ REPUBLIKY ©Generální ředitelství cel za rok 2022 dostupné na: https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Documents/VZ_CS_2023.pdf, Vězeňská služba České republiky Výroční zpráva za rok 2022 dostupné na: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/uredni-deska/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-vs-cr-2022-final.pdf>, VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ ZA ROK 2020 dostupná na: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2020.pdf

¹ Str. 5 BOHADLO, David, Lukáš POTĚŠIL a Jan POTMĚŠIL. Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-413-1.

² MATES, Pavel. Funkce veřejných sborů. Právní rozhledy, 2010, č. 13, s. 467-471

příliš mnoho napsáno nebylo, předložit ucelenější pojednání o této problematice a poskytnout též kritické hodnocení odlišných přístupů k ní.

Především se práce zaměří na základní povinnosti, jejichž nedodržování je sankcionováno v rámci kázeňského řízení a na tresty, jejichž uložení je důsledkem za porušování kázně a zároveň esenciálním nástrojem její ochrany. Rozebrán bude i samotný pojem bezpečnostních sborů nebo disciplinární delikt a jeho podoby.

Práce bude sledovat jednoduchou strukturu a bude rozdělena na pět částí, přičemž v první bude věnována pozornost bezpečnostním sborům, povinnostem jejich příslušníků a pramenům, z nichž tyto povinnosti plynou. Druhá část bude zaměřena na situace, kdy povinnosti rozebrané v části předchozí dodržovány nejsou - tedy na disciplinární delikt. Zde bude popsán disciplinární delikt z teoretického hlediska a zároveň budou zmíněna specifika kázeňského přestupku příslušníků bezpečnostních sborů. Ve třetí části budou přiblíženy jednotlivé druhy postihů, které jsou nevyhnutelným výsledkem za porušování kázně. Předposlední - čtvrtá část přinese porovnání stávající úpravy kázeňského trestání ve SLPoBez s tou v VojZ. Celá práce bude zakončena úvahami *de lege ferenda*, které budou vycházet z informací z předchozích kapitol, především pak z komparace s osobami podléhajícími vojenské kázeňské pravomoci.

1. Bezpečnostní sbory

1.1. Pojem bezpečnostních sborů a terminologické problémy

Ačkoliv § 1 odst. 1 SlPoBez jasně vymezuje v taxativním výčtu pojem bezpečnostní sbor(y), když stanoví, že se jimi rozumí: Policie, Hasičský záchranný sbor, Celní správa, Vězeňská služba, GIBS, BIS a ÚZSI, ne vždy je tento výraz používám přesně. Nejen laická veřejnost, nýbrž i nauka navzdory jasnému zákonnému vymezení někdy zaměňuje nebo slučuje termín bezpečnostní sbor s pojmy ozbrojený sbor nebo dokonce ozbrojené síly. Ujasnění obsahu pojmu „bezpečnostní sbory“ je ovšem pro tuto práci klíčové a je rovněž na místě zabývat se problematikou jeho různého výkladu.

Důvodem nejednotnosti v užívání pojmů může být například to, že BezpČR v čl. 3 stanoví ozbrojeným silám, ozbrojeným bezpečnostním sborům, záchranným sborům a havarijním službám společnou povinnost zajišťování bezpečnosti České republiky. Z tohoto vyplývá jednak částečný průnik jejich agendy a také to, že zajišťování bezpečnosti je činností komplexní, která často může vyžadovat spolupráci jednotlivých složek. Nicméně s ohledem na rozdílné konkrétní zákonné vymezení činností ozbrojených bezpečnostních sborů a ozbrojených sil je potřeba vnímat odlišnou roli těchto celků i při zajišťování bezpečnosti České republiky, kdy ve spojitosti s bezpečnostními sbory půjde zejména o zajišťování bezpečnosti vnitřní a u ozbrojených sil naopak o bezpečnost vnější.^{3,4}

Dalším důvodem pro směšování pojmů může být i fakt, že vojáci se jakožto příslušníci ozbrojených sil mohou dostat do situací, kdy plní úkoly Policie, ačkoliv, jak plyne z dikce § 14 odst. 1 písm. b) a odst. 3 ZOS, se jedná o situace výjimečné či dočasné.⁵

Od rozdílného užívání názvů je pak nutné odlišovat situaci, kdy je potřeba pro zjednodušení sloučit příslušníky bezpečnostních sborů a příslušníky ozbrojených sil do jedné skupiny.⁶ V takovém případě lze dle Tomšeje souhrnnou množinu, která pojímá jak příslušníky

³ Pozn. Jako příklad lze uvést na jedné straně Policii jako součást ozbrojených bezpečnostních sborů, jejímž úkolem je dle § 2 PolČR chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku **vnitřního pořádku a bezpečnosti** svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu a na druhé straně § 9 ZOS, který stanoví, že základním úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti **vnějšmu napadení**.

⁴ Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek Krizové řízení (MODUL G) učební pomůcka pro vzdělávání pracovníků orgánů krizového řízení JUDr. Vladimír SOUČEK Mgr. Eva STAŇOVÁ Mgr. Martin LINHART a kolektiv str. 14

⁵ Jako příklad využití vojáků lze uvést Nařízení vlády č. 377/2002 Sb.

⁶ MARTINEC, Jakub. Bezpečnostní sbory v českém systému služebního poměru. Právní rozhledy, 2023, č. 5, s. 158-162, s. 159.

bezpečnostních sborů, tak ozbrojených sil, nazývat „*příslušníci ozbrojených složek*“.⁷ Tento nadřazený výraz se jeví jako vhodný zejména z toho důvodu, že jasně rozlišuje pojmy složka, sbor a síla, a to ve smyslu ozbrojené složky jako nadřazený výraz pro bezpečnostní sbory na straně jedné a ozbrojené síly na straně druhé. V opačném případě se totiž v teorii někteří autoři uchylují k využívání pojmů veřejné bezpečnostní sbory pro termín nadřazený a bezpečnostní sbory pouze s jedním přívlastkem jako výraz podřazený,⁸ nebo si pomáhají rozlišením bezpečnostních sborů v širším smyslu a bezpečnostních sborů v užším smyslu, které jsou jejich podmnožinou.⁹ Literatura nabízí i označení veřejné sbory. Autor používající toto pojmenování zahrnuje avšak mezi bezpečnostní sbory, jak jsou vymezeny v SIPoBez, i obecní policii, která ale v zákonném vymezení absentuje.¹⁰

Výše zmíněná označení mají zjevně své nedostatky. Jde-li o užívání bezpečnostních sborů v širším a užším smyslu, musí autor vždy explicitně vyjádřit, o které množině zrovna hovoří,¹¹ jelikož v opačném případě to může být pro čtenáře textu velice matoucí. Dalším a patrně i vážnějším nedostatkem je pak rozpor se zněním zákona, kdy jsou vojáci, kteří jsou výslovně označeni v zákoně jako součást ozbrojených sil, včleněni mezi bezpečnostní sbory.¹²

Sládečkovo slučování bezpečnostních sborů (tak jak jsou vyjmenovány v SIPoBez), ozbrojených sil, vojenské policie, vojenského zpravodajství a obecní policie pod jeden všezahrnující pojem „veřejné bezpečnostní sbory“ rovněž není nejvhodnější strategií. Odlišení pomocí slova „veřejné“ (pro termín nadřazený), které má zdůrazňovat dle Sládečka veřejnoprávní charakter všech výše vyjmenovaných celků, není zcela logické, a to jednoduše z toho důvodu, že rovněž bezpečnostní sbory bez tohoto přívlastku (tedy termín podřazený) jsou veřejné.¹³ V opačném případě by se ve vztahu k nim nehovořilo o služebním poměru, který upravuje speciálně SIPoBez, ale o poměru pracovním dle zákoníku práce.

⁷ Tomšej, J. Služební poměry, in Pichrt, J. a kol. Pracovní právo. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 569.

⁸ Srov. str. 298 SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 9788075985644

⁹ KADLUBIEC, Vojtěch. Služební poměr – veřejnoprávní nebo soukromoprávní vztah? Časopis pro právní vědu a praxi. 2015, č. 4, s. 410–413 dostupné na: https://is.muni.cz/publication/1336199/Kadlubiec_clanek.pdf

¹⁰ MATES, Pavel. Funkce veřejných sborů. Právní rozhledy, 2010, č. 13, s. 467–471

¹¹ Pozn. toto může být v delším souvislém textu rušivé a otevírá možnost pro chyby

¹² (MARTINEC, Jakub. Bezpečnostní sbory v českém systému služebního poměru. Právní rozhledy, 2023, č. 5, s. 158–162, s. 158.)

¹³ Pozn. nevhodnost takového použití slova veřejné pro odlišení jednotlivých skupin v rámci terminologického členění lze dále spatřovat v tom, že jiní autoři (např. Mates viz bod 9.) dávají stejnému (obdobnému) slovnímu spojení jiný obsah. V případě Matesova použití, je obsah tohoto výrazu užší, jelikož neobsahuje ozbrojené síly a vojenskou policii a vojenské zpravodajství. Zajímavé je, že obecní policie je ovšem zahrnuta, ač se v zákonném vymezení dle SIPoBez nenachází.

Vedle toho sám Sládeček hovoří o bezpečnostních sborech podle SIPoBez jako o sborech veřejných. Není tak úplně jasné, jestli Sládeček o nějakou diferenciaci pojmů vůbec usiluje, když uvádí, že k veřejným bezpečnostním sborům, můžeme **nepochybně** přiřadit i ozbrojené síly, vojenskou policii, vojenské zpravodajství a obecní policii.¹⁴ Takovéto terminologické spojení by však bylo velice problematické, protože mezi jednotlivými celky jsou značné rozdíly. Vystává však otázka, jestli tedy vůbec lze zahrnout vojenskou policii, vojenské zpravodajství a obecní policii pod bezpečnostní sbory nebo ozbrojené síly či je-li možné je alespoň zahrnout pod zastřešující pojem vedle těchto skupin.

Při zmínce o vojenské policii a vojenském zpravodajství se zdá jako logické zahrnutí těchto dvou pojmů do skupiny ozbrojených sil vzhledem k jejímu personálnímu složení. Zde je ovšem nutné připomenout, že ne všechny celky, které v názvu mají přívlastek „vojenské/á“, lze do této skupiny jednoduše zařadit. Problém tkví v tom, že stejně jako u bezpečnostních sborů podle § 1 odst. 1 SIPoBez i u ozbrojených sil jde o zákonem vymezenou kategorii. ZOS v § 3 totiž stanoví, že ozbrojené síly se člení na armádu, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Přičemž jejich společným znakem a zároveň jednoznačným rozlišovacím kritériem od bezpečnostních sborů, jak jsou vymezeny v SIPoBez, je jejich personální složení, protože ozbrojené síly tvoří pouze vojáci v činné službě.

Personální obsazení je argumentem pro zařazení vojenské policie a vojenského zpravodajství do ozbrojených sil. Toto plyne z § 6 zákona VojZ, který stanoví, že voják v průběhu služebního poměru vykonává službu podle potřeb České republiky na území České republiky i v zahraničí v ozbrojených silách České republiky, v ministerstvu, ve vojenských školách, ve **Vojenské policii** nebo ve **Vojenském zpravodajství**.

Za zmínku stojí také to, že jak vojenská policie, tak vojenské zpravodajství spadají pod ministerstvo obrany, které je ústředním správním orgánem státní správy pro řízení Armády České republiky.¹⁵ Tento fakt je ovšem argumentem pro i proti zařazení těchto celků do ozbrojených sil. Na jedné straně stojí organizační blízkost, ale na straně druhé je zde jasné zařazení do struktury Ministerstva obrany (nikoliv do armády).^{16,17}

Třetím útvarem stojícím mimo bezpečnostní sbory a ozbrojené síly je obecní policie. Tu, ač někdy úzce spolupracuje s Policií, je potřeba pečlivě rozlišovat. Ačkoliv náplň jejich

¹⁴ Srov. bod 7

¹⁵ Zákon 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, § 16 odst. 1 písm. b)

¹⁶ Srov. Zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii), § 1 odst. 2 (pro vojenskou policii) a ZZŠČR v § 3 (pro Vojenské zpravodajství)

¹⁷ Pozn. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství v § 1 odst. 1 zavádí další terminologické označení, když pojmenovává Vojenské zpravodajství jako ozbrojenou zpravodajskou službu

práce se může leckdy prolínat, z pohledu postavení příslušníků Policie a strážníků jde o zcela rozdílná uskupení.¹⁸

Na rozdíl od obecní policie, Policie působí na území celého státu, pročež je někdy označována jako „policie státní“.¹⁹ Významným rozdílem je také to, že strážníci obecní policie vykonávají svojí činnost jako zaměstnanci obce v pracovním poměru, který se řídí zákoníkem práce.²⁰ Z tohoto důvodu také bezesporu nelze obecní policii nepochybně přiřadit k bezpečnostním sborům, minimálně ne z pohledu disciplinární odpovědnosti, jelikož SLPoBez, jak napovídá jeho celý název - „zákon č. 361/2003 Sb., o **služebním** poměru příslušníků bezpečnostních sborů“, se na osoby v pracovním poměru nevztahuje.

Je ovšem potřeba zmínit také důvody, proč vojenská a obecní policie a vojenské zpravodajství stojí za zmínku při řešení obsahu pojmů bezpečnostních sborů a ozbrojených sil. Jednak kontrast s obecní policií v podobě pracovního poměru dobře zvýrazňuje hranice pojmu bezpečnostní sbory, jednak mohou být tyto celky dobrým objektem komparace a v neposlední řadě nesmí být opomenuto vzájemné prolínání funkcí a povinností, které může někdy vyžadovat hledání vše zastřešujícího výrazu.

Z výše uvedených důvodů vyplývá, že není zcela bezpředmětné hovořit v souvislosti s bezpečnostními sbory a ozbrojenými silami o vojenské a obecní policii a vojenském zpravodajství, ale jejich přímé začleňování do jedné nebo druhé skupiny by bylo velice problematické. Při schématickém členění všech těchto uskupení by bylo nejspíše optimální zařadit zbytkovou množinu pojímající vojenskou a obecní policii a vojenské zpravodajství vedle bezpečnostních sborů a ozbrojených sil jako samostatnou skupinu.

Pro vyřešení otázky optimálního souhrnného označení je vhodné přesunout se krátce k problematice vnitřního dělení bezpečnostních sborů, kde je možné setkat se s termínem „ozbrojené sbory“. Tento výraz tvoří podmnožinu bezpečnostních sborů, u nichž atribut „ozbrojenosti“ přímo stanoví zákon. Do této kategorie lze tím pádem zařadit příslušníky Policie, Celní správy, Vězeňské služby, GIBS a BIS, což plyne vždy přímo z definic jednotlivých sborů obsažených vždy v § 1 jednotlivých zákonů.²¹ Za užití argumentu *a contrario* je možné

¹⁸ Pozn. Jako určitý základ průniku agend Policie a obecní policie lze uvést například § 2 PolČR a § 2 zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii. Z těchto ustanovení vyplývá, že úkolem obou celků je shodně např. ochrana veřejného pořádku nebo ochrana osob a majetku.

¹⁹ str. 298 SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 9788075985644

²⁰ Pozn. tímto se obecní policie liší i od vojenské policie a vojenského zpravodajství

²¹ Srov. PolČR, CelSpr, ZGIBS, ZBIS, ZVJS (V tomto případě až v odst. 2)

považovat za „neozbrojené“ sbory Hasičský záchranný sbor a ÚZSI, jelikož v zákonné definici těchto dvou není pojem ozbrojenosti nijak obsažen.²²

Tomuto postupu pomoci jazykového výkladu, ovšem oponuje vymezení dle Ministerstva vnitra, které na svých webových stránkách omezuje při vymezení ozbrojených bezpečnostních sborů pouze na Policii, Vězeňskou službu a Celní správu.²³ Vzhledem k tomu, že jak ZGIBS (§ 20, 21), tak ZBIS (§ 5) upravují zacházení příslušníků GIBS a BIS se zbraněmi při plnění služebních úkolů, bude neúplnost ve výčtu na webových stránkách Ministerstva vnitra spíše chybou.

Oproti tomu nejasnost není dána u „neozbrojených“ sborů, kterými jsou ÚZSI a Hasičský záchranný sbor, a to jednak kvůli absenci zmínky o „ozbrojenosti“ v jejich definici a dále kvůli absenci ustanovení o použití zbraně příslušníky těchto sborů v zákonech, které se je upravují.

Zde je potřeba vrátit se k dělení dle Tomšeje, který přichází se souhrnným označením pro bezpečnostní sbory a ozbrojené síly, kterým je výraz ozbrojené složky. Z předchozího textu vyplývá, že i toto pojmenování pro zastřešující skupinu není optimální, ačkoliv oproti ostatním zmíněným variantám jej lze bezpochyby postavit na první místo.

Vhodným vylepšením by mohlo být nahrazení slova „ozbrojené“ za „bezpečnostní“. Tímto by byla zachována zmíněná žádoucí diferenciace mezi složkou, sborem a silou a zároveň by se předešlo nepřesnému a matoucímu zahrnutí neozbrojených sborů, jako je např. Hasičský záchranný sbor, pod ozbrojené složky. Vedle toho takový název lépe přibližuje jejich funkci, která bude popsána více v následující kapitole. Navíc přívlastek vyjadřující základní smysl těchto sborů je bezesporu lepším definičním znakem než ozbrojenost, která se jednak netýká všech sborů a mimo to naznačuje pouze oprávnění zástupců těchto složek, jenž není jediné, které je odlišuje od jiných představitelů státního aparátu. V neposlední řadě zajišťování bezpečnosti, která má samozřejmě mnoho forem, spojuje všechny probírané skupiny.

Tuto terminologickou vložku lze uzavřít následovně. V případě bezpečnostních sborů lze doporučit striktní používání zákonného vymezení pojmu v § 1 odst. 1 SlPoBez. Takto je tomuto pojmu rozuměno i v této práci. Zároveň, je-li nezbytné v nějakém kontextu sloučit bezpečnostní sbory a ozbrojené síly (příp. další výše zmíněné celky), jako optimální souhrnný pojem se jeví označení „bezpečnostní složky“.

²² Srov. ZHZS v § 1 definuje hasičský záchranný sbor takto: „*Hasičský záchranný sbor České republiky je jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.*“ Rovněž v definici podle ZZSČR v § 2, která zní takto: „*Zpravodajské služby jsou státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, bezpečnost a obranu České republiky,*“ není o ozbrojenosti zmínka.

²³ <https://www.mvcr.cz/clanek/ozbrojeny-bezpecnostni-sbor.aspx>

1.2. Funkce bezpečnostních sborů

Povinnosti a oprávnění příslušníků bezpečnostních sborů probírané níže vycházejí z toho, jak je vnímána jejich funkce. V návaznosti na terminologickou část lze rozvést, že společnost resp. lid jako suverén si prostřednictvím státu vytváří bezpečnostní sbory na svoji ochranu, tedy pro svoji bezpečnost, čímž je v důsledku dána i legitimita zásahů do různých práv a svobod, k nimž jsou příslušníci oprávněni (dochází-li k nim v souladu s právním řádem).^{24, 25}

Tato sice triviální a možná tautologicky vyjádřená myšlenka má ovšem několik rovin. Bezpečnost je totiž široký pojem, který prostupuje napříč všemi prameny upravující povinnosti příslušníků bezpečnostních sborů a rozdělení bezpečnosti na vnitřní a vnější není rozhodně vyčerpávajícím vymezením. Toto se odráží v rozvětvené struktuře bezpečnostních sborů, kdy se každý z nich soustředí na ochranu jiných statků nebo na ochranu statků stejných, ale odlišným způsobem.

Jako příklad lze uvést policejní statky chráněné veřejnými sbory, jak je uvádí Mates. Dle něj patří mezi tyto standardně: *ochrana státu, veřejná bezpečnost, bezpečnost osob a majetku, klid, mravnost, ochrana veřejného zdraví, případně i další, které ve svém souhrnu tvoří vnitřní pořádek*.²⁶ Z těchto statků lze na námátkou vybrané ochraně veřejného zdraví snadno demonstrovat komplexitu a zároveň zmiňovanou pestrost služeb, které bezpečnostní sbory (resp. bezpečnostní složky, jak jsou definovány výše) poskytují.

K úplné konkretizaci může posloužit příklad ve společnosti stále rezonující pandemie viru COVID-19, kdy policie (jak státní, tak obecní) mimo jiné kontrolovala dodržování bezpečnostních opatření (např. nošení roušek),²⁷ Celní správa bděla nad dovozem nezávadných respirátorů,²⁸ BIS monitorovala a informovala o rizicích spojených s šířením nemoci a jejími riziky pro společnost a stát,²⁹ hasiči se mimo jiné zapojili do odběru antigenních a PCR testů a pomáhali též krajským hygienickým stanicím s trasováním kontaktů nakažených osob.³⁰

²⁴ str. 26 WINTR, Jan. Principy českého ústavního práva. 4. vydání. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 9788073807306.

²⁵ Pozn. idea vlády lidu, lidem a pro lid je v tomto smyslu vyjádřena v první větě § 2 PolČR, která zní: „Policie slouží veřejnosti.“

²⁶ MATES, Pavel. Funkce veřejných sborů. Právní rozhledy, 2010, č. 13, s. 467-471

²⁷ <https://www.policie.cz/clanek/kontrola-ve-vlakch.aspx>

²⁸ <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-kraj-vysocina/tiskove-zpravy/2022/Stranky/Podez%C5%99el%C3%A9-respir%C3%A1tory-se-na-%C4%8Desk%C3%A9m-trhu-neobjev%C3%AD.aspx>

²⁹ <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf>

³⁰ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hasici-zasahy-covid-19-koronavirus-pandemie-vladimir-vlce-bilance_2201171323_pik

Z tohoto konkrétního případu, lze dokládat, že bezpečnost, kterou jednotlivé sbory brání, může mít mnoho podob a právě proto, je potřeba komplexní ochrany jednotlivých statků, jejichž ochranou se usiluje o bezpečnost v jejím nejširším smyslu.

Z jiného pohledu lze ukázat mnohotvárnost ochranného systému na složitých organizačních schématech jednotlivých sborů a rozdělení funkcí v jejich rámci. Vhodným příkladem pro demonstraci je Policie, jež má hned čtyři základní služby, kterými jsou Služba pořádkové policie, Služba dopravní policie, Služba cizinecké policie a Služba kriminální policie a vyšetřování (příčemž tyto služby by bylo možné rovněž dále rozčlenit).³¹ Činnosti jednotlivých služeb na poli péče o bezpečnost v jejich různých podobách jsou samy o sobě velmi pestré, z čehož plyne, že jasné a zcela vyčerpávající vymezení funkce a z ní plynoucích povinností je obtížně proveditelné, ba přímo nemožné. Vedle rozdělení tohoto bezpečnostního sboru podle služeb je zde i velice bohatě členěná organizační struktura odrážející šíři činností, které Policie provozuje na území celé České republiky.³²

Při zkoumání funkce bezpečnostních sborů z pohledu teorie, je proto nutné brát v potaz různorodost pomoci, kterou poskytují jejich příslušníci v praxi, a chápat jednotlivé úkoly stanovené bezpečnostním sborům různými prameny práva v co možná nejširším smyslu.

Ačkoliv by tedy patrně bylo možné zjednodušit funkci bezpečnostních sborů na zajišťování bezpečnosti, nelze se s tímto vyjádřením spokojit pro nedefinovatelnost a šíři tohoto slova. Pro utvoření bližší představy o takto abstraktně vyjádřené funkci bezpečnostních sborů je nejlepší rozebrat konkrétní zákonnou úpravu. A přestože žádný pozitivní pramen práva, nikdy nebude zcela schopen dostatečně a konkrétně obsáhnou to, co společnost od bezpečnostních sborů očekává, je možné si z textu níže uvedených předpisů utvořit jasnější představu o formách bezpečnosti, které pro nás jednotlivé sbory zajišťují.

Jelikož ani SlPoBez ani zákony upravující jednotlivé sbory neobsahují přímo ustanovení, která by jasně vymezovala jejich funkci, je nutné ji dovozovat z povinností, které jsou těmito předpisy příslušníkům stanoveny. Jelikož povinnosti jsou jednotlivcům stanoveny právě proto, aby celek dokázal plnit svoji funkci.

³¹ <https://www.policie.cz/clanek/zakladni-policejni-sluzby.aspx>

³² Struktura uvedená v § 6 odst. 1 PolČR, který stanoví, že Polici tvoří tyto útvary: a) *Policejní prezidium České republiky v čele s policejním prezidentem*, b) *útvary policie s celostátní působností*, c) *krajská ředitelství policie*, d) *útvary zřízené v rámci krajského ředitelství*, tvoří pouze základní kostru jinak velice rozvětveného schématu

1.3. Povinnosti příslušníků bezpečnostních sborů

Pro získání bližší představy o rozsahu povinností jednotlivých bezpečnostních sborů nebude postačovat text SIPoBez, nýbrž je nutné podívat se především i do jednotlivých předpisů, které upravují konkrétní sbory samostatně. Těmito předpisy jsou:

- PolČR,
- ZHZS,
- CelSpr,
- VězSl,
- ZGIBS,
- ZBIS,
- ZZSČR.

Již z názvů jednotlivých zákonů (v nezkrácené podobě) je patrné, kterého konkrétního bezpečnostního sboru se týkají. Výjimku v tomto smyslu představuje poslední z uvedených předpisů upravující činnost ÚZSI jakožto jedné ze tří zpravodajských služeb vedle BIS a Vojenského zpravodajství. Na první pohled si lze všimnout ještě jedné výjimky, a sice že zákon upravující postavení vězeňské a justiční stráže byl jako jediný schválen ještě Českou národní radou, což ovšem po obsahové stránce, zejména vzhledem k časové blízkosti k ostatním předpisům, nehraje roli.

Ani studium těchto předpisů ovšem čtenáři nezaručí úplný vhled do povinností příslušníků bezpečnostních sborů. Vedle nich totiž hrají důležitou roli například etické kodexy a v praktické rovině jsou pramenem povinností příslušníků dále i rozkazy nadřízených.

1.3.1. Policie

Pro určení funkce Policie je důležité v první řadě poukázat na to, komu tento bezpečnostní sbor slouží. Od toho se totiž odvíjí jednak její postavení jako takové, ale zároveň také jednotlivé povinnosti jejích příslušníků. Posláním Policie není služba státnímu aparátu nebo ochrana jednotlivce, nýbrž služba veřejnosti jako celku, což vychází hned z první věty § 2 PolČR. Toto je potřeba mít na paměti při zkoumání jednotlivých úkolů, které jsou vymezeny v témže ustanovení ve větě druhé. Zde je stanoveno, že úkolem Policie je: *„chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu.“*

Všechny tyto úkoly musí pak příslušníci Policie vykonávat nestranně tj. v obecném zájmu, nikoliv ve prospěch vybraných jednotlivců.³³ Samozřejmě, že v reálných případech jsou činnosti příslušníků individualizované a směřují vůči konkrétním osobám, nicméně jejich okruh je dopředu neznámý a neuzavřený. Právo vyžadovat pomoc Policie může ovšem za daných podmínek vyžadovat každý.³⁴

Za zmínku stojí jistě také druhá rovina funkce Policie jako služby veřejnosti. PolČR zmiňuje explicitně, že Policie veřejnosti slouží. Z tohoto je možné usuzovat, že policejní činnosti mají mít primárně formu pomoci a ochrany, což také potvrzuje heslo Policie „Pomáhat a chránit“, a nikoliv podobu represe, s níž jsou ovšem zásahy Policie také neodlučně spjaty. I zde (tedy při výkonu represe) se ovšem odráží princip služby veřejnosti, kdy pro dodržení podmínky legality bezprostředního zásahu je vedle naplnění dalších podmínek vyžadováno bezprostřední ohrožení právem chráněného zájmu.³⁵ Jinak řečeno, na jedné straně sice Policie způsobuje svým zásahem narušení subjektivních práv určitých osob, ale zároveň vždy pouze pro splnění své funkce (svého úkolu), čímž je míněna služba veřejnosti.³⁶

PolČR v současnosti neupravuje úkoly Policie v takové míře konkrétnosti jako dřívější zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Ten ve svém § 2 přímo vymezil, které úkoly Policie plní. Pro představu lze uvést, že v tomto seznamu byly vyčteny úkoly jako *ochrana bezpečnosti osob a majetku, spolupůsobení při zajišťování příp. obnovení veřejného pořádku, vedení boj proti terorismu, odhalování trestné činy a zjišťuje jejich pachatele* a ještě řada dalších. Pro přiblížení a utvoření konkrétnější představy o funkci Policie sice výčet úkolů pomoci mohl, ale důvodová zpráva k současnému PolČR upozorňuje na vnitřní nesystematičnost a problémovost takového přístupu. Z důvodů zmíněné nesystematičnosti a problémovosti bylo od takového způsobu stanovení rozsahu činností Policie upuštěno.³⁷

Absence tohoto výčtu v PolČR má vynahradit stanovení úkolů, které vychází z vymezení základních hodnot chráněných Policií. Přičemž jak v důvodové zprávě, tak v samotném textu

³³ VANGELI, Benedikt. § 2 [Působnost policie]. In: VANGELI, Benedikt. Zákon o Policii České republiky. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 63.

³⁴ Pozn. Toto vychází i z Ústavy České republiky, kdy čl. 2 odst. 3 stanoví, že státní moc slouží všem občanům. Přičemž výraz občan je potřeba chápat ve smyslu čl. 42 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

³⁵ Pozn. Další podmínky pro realizaci bezprostředního zásahu běžně uváděné v literatuře jsou 1. existence speciálního zákonného zmocnění, 2. subsidiarita zásahu, 3. proporcionalita zásahu (Srov. STAŠA, Josef. Oddíl 3. Bezprostřední zásahy. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Správní právo. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 187, marg. č. 333.)

³⁶ MATES, Pavel. Funkce veřejných sborů. Právní rozhledy, 2010, č. 13, s. 467-471

³⁷ Pozn. Autoři důvodové zprávy spatřují nesystemovost výčtu ve směřování široké úkoly (např. trestní řízení, ochrana bezpečnosti osob a majetku) s konkrétnějšími činnostmi (boj s terorismem, ochrana jaderných zařízení), které jsou ale již součástí těchto širších úkolů. Obsažení, některých velice konkrétních činností posléze vedlo k časté, nežádoucí novelizaci.

PolČR (konkrétně v § 2), jsou vymezeny dvě stěžejní oblasti, kde lze tyto základní hodnoty hledat. Jsou jimi úsek vnitřního pořádku a (vnitřní) bezpečnosti. Ačkoliv došlo ke změně v koncepci vyjádření úkolů Policie, o změně samotného obsahu důvodová zpráva mlčí, a lze tedy dovozovat, že účinností PolČR ke změně náplně práce zaměstnanců Policie nedošlo.

Koncepční obrat nastal v přístupu vymezení jednotlivých povinností. Důležité je, že zákonodárce myslel na rozlišení povinností „běžných“, které se objevují napříč celým zákonem a povinností „základních“, které se ostatním svým charakterem jasně vymykají. Tyto základní povinnosti, které jsou pro přehlednost vyčteny zvláště od jiných povinností na začátku PolČR v hlavě III, v sobě pojímají obecné principy chování. To, co je zde policistům nařízeno, má být dodržováno v co nejvyšší možné míře vždy bez ohledu na momentálně vykonávané činnosti, čímž je dána ona obecná povaha základních povinností. Tímto se liší od „běžných“ povinností, které se nacházejí ve zbytku normativního textu. Ani nutnost dodržování základních povinností ovšem není bezbřehá. Samotný text důvodové správy ostatně sám hovoří o limitaci charakterem plněného úkolu.

Na rozdíl od přechodí úpravy (Zákon č. 283/1991 Sb., České národní rady o Policii České republiky) se tedy v současném PolČR nevyskytuje souhrnný rozsáhlý seznam všech povinností, oprávnění a prostředků. Od tohoto pojetí bylo ustoupeno a dnes PolČR jasně diferencuje základní povinnosti, pro něž vhodně vyčleňuje jednu samostatnou hlavu, ve které je vyjmenovává, a „běžné“, které takovéto vymezení nevyžadují. Výhodou současné úpravy je skutečnost, že do jedné hlavy nejsou zbytečně vměstnány tři rozdílné instituty.³⁸ Ani při pojmenování hlavy III zákonodárce neopomněl fakt, že i ve zbytku zákona se nachází celá řada povinností a vhodně ji pro zdůraznění specifického charakteru povinností v ní obsažených pojmenovává „základní povinnosti“. Jejich výčet je následující:

1. zdvořilost - § 9
2. iniciativa - § 10
3. přiměřenost postupu - § 11
4. prokazování příslušnosti - § 12
5. poučování - § 13

1.3.1.1. Zdvořilost

Text v § 9 stanoví, že *policista a zaměstnanec Policie jsou při plnění úkolů Policie povinni dodržovat pravidla zdvořilosti a dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní.* Pravidlo stanovené tímto ustanovením odráží obecnou funkci policejní činnosti jako služby

³⁸ Pozn. myšleno povinnosti, oprávnění a prostředky.

veřejnosti, jak byla popsána výše. Na rozdíl od § 77 odst. 1 písm. n) zákona o státní službě, který stanoví povinnost zachovávat pravidla slušnosti vůči představeným, ostatním státním zaměstnancům a zaměstnancům ve správním úřadu a při úředním jednání, kde lze dovozovat požadavek zdvořilosti vůči veřejnosti pouze se spojením „při úředním jednání“, PolČR nečiní v osobách, vůči nimž mají být pravidla slušného chování, rozdíl resp. se raději do zbytečného vyjmenovávání nepouští. Nicméně i státní zaměstnanci vykonávající ve správních úřadech státní správu, na něž se vztahuje zákon o státní službě, se povinnosti zdvořilého jednání vůči veřejnosti nevyhnou. Jakousi obdobu § 9 a § 2 PolČR představuje v tomto smyslu § 4 správního řádu, který stanoví, že *veřejná správa je službou veřejnosti. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstřícně*, a může tak fungovat jako případné doplnění § 77 odst. 1 písm. n) zákona o státní službě. Na rozdíl od zákona o státní službě, který povinnost zdvořilosti vůči veřejnosti limituje na úřední jednání, zaměstnanci Policie a policisté jsou naopak svázáni plněním úkolů Policie. Ačkoliv jsou tedy hranice, kdy je povinnost určitého vystupování stanovena, vyjádřeny odlišně, jejich význam se zdá být téměř shodný.

Doplnění poměrně stručně vyjádřeného požadavku na zdvořilé chování v § 2 PolČR poskytuje Etický kodex Policie České republiky. Tento byl vydán závazným rozkazem policejního prezidenta č. 154/2011, o profesní etice Policie, a to jeho přílohami č. 1 a 2.³⁹ O etických kodexech pojednává tato práce později, nicméně konkrétně ve vztahu ke zdvořilosti ve smyslu § 9 je namístě alespoň podotknout, že Etický kodex Policie České republiky, ač není nikterak obsáhlý, umožňuje poodkrýt šíři tohoto pojmu.

Bod 3. písm. d) Etického kodexu Policie České republiky nezachází do přílišných detailů a podobně jako PolČR stanovuje povinnost chovat se důstojně a důvěryhodně, navíc však ještě konkretizuje, že se všemi lidmi má být jednáno slušně, **korektně** a s **porozuměním** a má být respektována jejich důstojnost. Z tohoto dovětku, může být dovozováno, že pojem zdvořilosti podle tohoto kodexu v sobě nese i povinnost jisté empatie. Zde však vyvstává otázka, jestli se jedná o něco, co lze stavět naroveň pravidlům slušného chování. Zatímco vstřícné jednání i vyjadřování se bez vulgarit jsou beze sporu volbou dané osoby, dají se naučit, a jejich automatické vyžadování je proto na místě, porozumění je spíš kvalitou a schopností vrozenou, přestože se dá jistě do určité míry trénovat.

Opačným případem od autoritativně stanovené povinnosti jednat s porozuměním je požadavek korektnosti. Korektnost, často dávaná do spojení s přívlastkem „politická“, dnes často

³⁹ VANGELI, Benedikt. § 9 [Zdvořilost]. In: VANGELI, Benedikt. Zákon o Policii České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 53.

nese pejorativní nádech a je vnímána dokonce jako obdoba určité cenzury. Ve všeobecném chápání se postupem času z pochvaly stala možná spíše urážkou.⁴⁰ V Etickém kodexu Policie České republiky si korektnost samozřejmě drží svůj původní, tedy pozitivní význam. Požadavek, který je zde vysloven, je nutno chápat jako součást pravidla rovného přístupu ke všem osobám bez rozdílu, což je jistě požadavek spravedlivý a rozumný, jenž na rozdíl od zmiňovaného porozumění lze požadovat po všech pracovnících Policie.⁴¹ Toto je dáno mimo jiné také tím, že hranice korektnosti mohou být určeny daleko ostřeji a především objektivněji, nežli je tomu u porozumění.

1.3.1.2. Iniciativa

Stanovení povinnost iniciativy ve smyslu § 10 PolČR slouží k zajištění plnění úkolů Policie resp. konkrétních úkonů bez potřeby přímých rozkazů k jejich provedení. První dva odstavce § 10 vytváří jasné rozdělení situací, kdy je policista povinen něco činit, dle jejich závažnosti. Zatímco odstavec první dopadá na situace ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů Policie, druhý odstavec pokrývá situace, kdy je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo svoboda osob anebo majetek nebo došlo-li již k útoku na tyto hodnoty.

Ani v nejmenším se nejedná o rozdělení teoretické, jelikož v závislosti na rozdílných okolnostech vzniká povinnost úkonu jinému okruhu osob. V případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů Policie, je dle odstavce 1 povinen k provedení úkonu v rámci jeho pravomoci nebo k přijetí jiného opatření policista ve službě nebo zaměstnanec Policie v pracovní době. Nepochybně vážnější jsou pak případy uvedené v odstavci 2, kde jde o **bezprostřední** ohrožení života, zdraví nebo svobody osob anebo majetku nebo došlo-li dokonce k útoku na tyto hodnoty. V takovýchto případech je povinen k úkonu nebo k přijetí jiného opatření policista i v době mimo službu. Zde je nutné podotknout, že odstavec 2 nemíří na zaměstnance Policie, jejichž pracovní poměr se řídí zákoníkem práce.⁴² Ačkoliv je tedy okruh osob povinných jednat určitým způsobem v těchto odstavcích odlišný, v obou případech je shodně vyžadována činnost směřující k odstranění ohrožení nebo porušení.

⁴⁰ Gibson, Caitlin "How 'politically correct' went from compliment to insult" The Washington Post. Archived from the original on 26 June 2021. Retrieved 7 October 2017. dostupné na: https://web.archive.org/web/20210626145017/https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/how-politically-correct-went-from-compliment-to-insult/2016/01/13/b1cf5918-b61a-11e5-a76a-0b5145e8679a_story.html

⁴¹ Pozn. V konečném důsledku jde říci, že požadavek korektnosti ve smyslu rovnosti v právech má základ již na ústavní úrovni, když čl. 1 Listiny stanoví, že lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.

⁴² Pozn. rozdíl mezi osobami pracujícími pro Policii jasně činí PolČR již v § 4, kde stanoví, že úkoly Policie vykonávají policisté a zaměstnanci Policie.

Ustanovení § 10 dále pokračuje odstavcem 3., který upravuje situace, kdy je sice shodně s odstavcem 1, ohrožen nebo porušen vnitřní pořádek a bezpečnost, ale pro změnu je k jejich odstranění příslušný jiný orgán veřejné správy. Zde je okruh osob povinných k jednání stejný jako v odstavci 1, ale povinnost jim daná je odlišná. Vyžadováno je alternativně přijetí vhodného opatření k odstranění bezprostředně hrozícího nebezpečí a navíc v případě potřeby také vyrozumění příslušného orgánu veřejné správy. Výše uvedené platí ovšem pouze v případě, že hrozí riziko z prodlení nečinného příslušného orgánu veřejné správy. V opačném případě postačí pouze vyrozumění tohoto orgánu.

Odstavec 4. vymezuje okruh okolností, které policistu zprošťují povinnosti provést úkon nebo jiné opatření. Pro příklad lze uvést situace, kdy *policista pronásleduje pachatele trestného činu, zakročuje pod jednotným velením, jeho schopnosti jsou sníženy v důsledku jeho zdravotního stavu nebo vlivem léků anebo dokonce jiných látek tak, že řádné provedení nebo dokončení úkonu anebo jiného opatření by bylo ohroženo, k provedení úkonu nebo jiného opatření nebyl odborně vyškolen nebo vycvičen a povaha úkonu nebo jiného opatření takové vyškolení nebo vycvičení vyžaduje, nebo je zřejmé, že nemůže úkon nebo jiné opatření úspěšně dokončit.* Z příkladového výčtu, který může působit trochu kazuisticky, je zřejmé, že policista bude zbaven povinnosti jednat zejména v případech, kdy by tím bylo ohroženo řádné provedení jiného právě probíhajícího úkonu nebo naopak úkonu, který má být proveden k odstranění daného nebezpečí. Výčet uzavírá v písm. d) obecněji vyjádřená omluvenka z povinnosti jednat v případě zřejmosti neúspěchu úkonu, jejíž zahrnutí do seznamu je velmi podstatné, jelikož bez ní, jak již bylo naznačeno, působí okruh výjimek příliš kazuisticky, a jelikož se nejedná o výčet demonstrativní, hrozilo by v případě absence písm. d), že bude opominuta situace, která by si nečinnost policisty žádala.

Poslední povinnost plynoucí z § 10 se nachází v odstavci 5, který stanoví, že policista musí použít slov „*Jménem zákona!*“ a odpovídající výzvy před provedením úkonu, při němž dochází k přímému vynucování splnění právní povinnosti nebo k přímé ochraně práv za použití síly za předpokladu, že to dovolují okolnosti daného případu.

Tato povinnost, ač může působit banálně, není jen něčím okrajovým či doplňkovým. Ba naopak její význam spočívá mimo jiné i v samotné legitimizaci navazujícího zásahu policisty a to hned v několika rovinách. Jednak je užitím výzvy a slov „*jménem zákona*“ adresátovi jasně sděleno, že osoba, která je vyřkla, vystupuje z pozice veřejné moci, pročež ji musí uposlechnout. Slouží tedy i k legitimaci představitele státu. Dále může představovat upozornění na poslední možnost dobrovolného splnění určité zákonem předvídané povinnosti, což následně může vést i k zániku potřeby přímého vynucení. V opačném případě, tedy nedojde-li ke splnění požadované

povinnosti, stává se výzva zmiňovaným prostředkem legitimizace zákroku, jelikož lze očekávat, že jiným způsobem nelze cíle zákroku dosáhnout. Vedle toho je i prostředkem legality zákroku, protože vyřčení zmíněných slov sloužící jako upozornění, je zákonný požadavek pro další postup dle litery zákona.⁴³

Nesmí být opomenuto, že v textu odstavce 5 za slovy „*jménem zákona*“ byla využito i pro zákon neobvyklé interpunkční znaménko „!““. Z tohoto poměrně nepatrného detailu, lze usuzovat, že i na intenzitu verbálního vyjádření slov jsou kladeny určité nároky. Dle smyslu ustanovení by zřejmě nebyla povinnost zde uložená splněna, nejen nesrozumitelným ale i například tichým vyřčením požadovaných slov.

1.3.1.3. Přiměřenost postupu

Přiměřenost postupu je upravena velmi široce, navzdory tomu, že text § 11 není příliš dlouhý a neoplývá žádnými výčty. Ve zkratce řečeno, se jedná o standartní a obecné vyjádření zásady přiměřenosti a rovněž, ačkoliv to z nadpisu daného ustanovení nevyplývá, i o vyjádření zásady zdrženlivosti, což ovšem není nic mimořádného, vezme-li se v potaz jejich vzájemná blízkost. Tyto principy jsou zde rozděleny do tří písmen, tak aby byly pokryty jednotlivé situace, kdy je přiměřenost postupu vyžadována.

Písmeno a) cílí na předcházení vzniku bezdůvodné újmy v případě postupu Policie. Jelikož dále není specifikováno, na jaké postupy se tato zásada uplatní, lze i s ohledem na její důležitost usuzovat, že dopadá na veškeré činnosti Policie bez výjimky.

Jistým protipólem téže věci, je písmeno b), které upravuje totéž jako písmeno a), leč dopadá na situaci zcela opačnou. Jde totiž o úpravu přiměřenosti v situacích, kdy se příslušník Policie uchýlí k rozhodnutí úkon neprovést. Zcela správně je na zřetel brána i možnost vzniku bezdůvodné újmy osob, jejichž bezpečnost je ohrožena, tím, že policejní orgán vyhodnotí, že provedení úkonu není na místě. Zároveň se jedná i o určitý tlak na zodpovědný výkon činnosti, protože i v případě pasivity hrozí danému příslušníkovi postih.

Po vyčerpání odpovědnosti plynoucí z konání a nekonání § 11 v písmenu c) zachází do samotné podstaty zásady přiměřenosti, v rámci níž funguje dále zásada subsidiarity. Je zde ve zkratce vyjádřen požadavek, aby v případě, kdy do zásahu práv a svobod osob při postupu Policie dojít musí, nebyla překročena míra zásahu nezbytná k dosažení účelu sledovaného úkonem.

⁴³ VANGELI, Benedikt. § 10 [Iniciativa]. In: VANGELI, Benedikt. Zákon o Policii České republiky. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 53.

1.3.1.4. Prokazování příslušnosti

Slova „*jménem zákona*“ nejsou samozřejmě to jediné, čím se legitimuje policista v rámci své činnosti. Blíže o prokazování příslušnosti pojednává § 12 PolČR. Tento stanoví obecná pravidla postupu prokazování příslušnosti k Policii služebním stejnokrojem, služebním průkazem nebo odznakem Policie.⁴⁴

Základním požadavkem pro splnění povinnosti prokazování je dle odstavce 1 viditelnost identifikačního čísla na služebním stejnokroji, služebním průkazu nebo odznaku.

Odstavec druhý myslí na nečekané situace, kdy není možné se prokázat způsobem stanoveným dle odstavce předchozího. V takové situaci postačí ústní prohlášení „*policie*“. V extrémních situacích je možné opominout i ústní prohlášení, brání-li tomu povaha nebo okolnosti úkonu. V tomto případě, stejně jako při pouhém ústním prokázání příslušnosti, je však policista povinen postupovat podle odstavce prvního, jakmile to okolnosti úkonu dovolí.

Úplnou výjimku z průkazní povinnosti nabízí odstavec 3 policistovi, který svou příslušnost zastírá po právu. Typickým příkladem nositele práva na využití této výjimky bude policista působící jako agent ve smyslu § 158e trestního řádu, u nějž je potřeba existence této exempce z logiky jeho poslání přímo klíčová.

Ustanovení, které uzavírá základní povinnosti policistů v PolČR, je § 13, jenž se týká poučování. Není zde kladen důraz na formu poučení, která se bude odvíjet od povahy úkon. Čemu naopak pozornost v § 13 věnována byla, je rozlišení situace, kdy policista poučuje osobu úkonem pouze dotčenou na jedné straně a osobu, do jejíž práv nebo svobod má být úkonem zasazeno, na straně druhé. V druhém (a to závažnějším) případě je poučovací povinnost rozšířena nad rámec právních důvodů k provedení úkonu, a to o práva a povinnosti osoby postižené úkonem.

Obdobně jako u prokazování příslušnosti k Policii, lze i poučení odložit, pokud tomu brání povaha a okolnosti úkonu, a to do doby, kdy to okolnosti dovolí. Úplná výjimka z poučování (např. z důvodů utajení) ovšem neexistuje, a proto musí být absence poučení vždy zhojena ihned, jakmile je to možné.

1.3.2. Hasičský záchranný sbor

Hasičský záchranný sbor je druhý v pořadí, který odkrývá seznam v § 1 odst. 1 SlPoBez, přičemž byl zřízen zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a

⁴⁴ Pozn. Obecnost, která je charakteristická pro právní zásady, spočívá v tomto případě v tom, že jednotlivé předměty sloužící k prokazování mají svoji vlastní detailní úpravu - např. Vyhláška č. 122/2015 Sb., o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie a o prokazování příslušnosti k Policii (o policejním označení)).

o změně některých zákonů. Tento byl součástí vícero předpisů, které dohromady tvořily roztržitěnou právní úpravu týkající se postavení hasičského záchranného sboru. S cílem přehledně a systematicky upravit tuto problematiku byl přijat v listopadu roku 2015 nový zákon - ZHZS, který je po třech novelách účinný dodnes.

Základní úkol tohoto sboru vyplývá ze stejnojmenného § 1 ZHZS, který v odst. 1 definuje hasičský záchranný sbor jako *jednotný bezpečnostní sbor, jehož základním úkolem je chránit životy a zdraví obyvatel, životní prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi.*

Další úlohu sboru košatě doplňuje odst. 2 o *plnění a organizování úkolů požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a další úkoly v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem a jinými právními předpisy.*⁴⁵ Vedle základního úkolu reflektuje ZHZS v § 2 významnou roli záchranného hasičského sboru v oblasti humanitární pomoci a počítá i s mimořádnými úkoly, které tento sbor musí plnit za podmínek stanovených v § 3.

Z přechodního odstavce je patrné, že stejně jako policisté i hasiči mají velice různorodou pracovní resp. služební náplň. Veliká podobnost se nalézá i mezi ustanoveními týkajícími se základních povinností.

Základní povinnosti příslušníků a zaměstnanců jsou v ZHZS vymezeny v §11-13 upravujících zdvořilost (§ 11), přiměřenost postupu (§ 12) a iniciativu (§ 13), a to téměř shodně s úpravou těchto institutů jak jsou charakterizovány v PolČR. Jistá blízkost těchto předpisů je patrná i z argumentace v důvodové zprávě k ZHZS, kde zákonodárce vykládá obsah pojmu dobrá pověst za pomoci rozsudku č. j. 3 Ads 2/2007-114 ze dne 7. května 2009, který se týká právě Policie a v němž, Nejvyšší správní soud definuje dobrou pověst jako „*určité vlastnosti či hodnoty přičítané právnické či fyzické osobě, které se odráží v příznivém hodnocení ze strany společnosti.*“ Tato definice pojmu, relevantního mimo jiné i pro oblast disciplinárního práva, je bezesporu uplatnitelná pro všechny bezpečnostní sbory.

Na rozdíl od předpisu pro policejní sbory ovšem ZHZS neřadí mezi základní povinnosti prokazování příslušnosti ani poučování. Prokazování je ovšem upraveno v následujících ustanovení obdobně jako u PolČR s odkazem na konkrétnější úpravu v jiném (prováděcím) předpise. Otázkou zůstává, co je důvodem absence těchto institutů v základních povinnostech. Odpovědí může být například právě to, že detailnější úprava byla odsunuta do jiných předpisů, což může snižovat jejich důležitost v očích zákonodárce. Jiným důvodem může být fakt, že dané

⁴⁵ Pozn. tímto jiným předpisem bude například zákon č. 239/2000 Sb., zákon č. 240/2000 Sb., zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

povinnosti spočívají v konkrétním postupu, které často vyžadují obsáhlejší a velmi konkrétní úpravu. Základní povinnosti avšak mívají spíše obecnější charakter. *De lege ferenda* by ovšem bylo vhodné, aby k povinnostem, které jsou jedním předpisem považovány za základní, bylo přistupováno stejně i v ostatních zákonech upravující jednotlivé bezpečnostní sbory, samozřejmě za předpokladu, že jsou v předpise obsaženy.

Nejvýraznější odlišnost oproti PolČR spočívá v úplné absenci povinnosti poučování, s níž ZHZS vůbec nepracuje.⁴⁶ Důvodem tohoto vynechání bude nejspíše charakter situací, které hasičský záchranný sbor řeší v rámci své činnosti. Ty se vyznačují především náhlou potřebou adekvátního zásahu, přičemž při stanovení povinnosti poučovat dotčené osoby by mohla být narušena potřebná rychlost, která je často klíčem úspěchu záchranné akce. Poučovací povinnost je vhodným příkladem výjimky z předchozího návrhu *de lege ferenda*. Zde by se právě jednalo o situaci, kdy se okruh základních povinností lišit může, jelikož jeden z předpisů s ní (z pochopitelných důvodů) vůbec nepracuje.

1.3.3. Celní správa

Jako třetí zmiňuje výčet v SIPoBez Celní správu, kterou ZCSČR označuje dvojatě jako soustavu správních orgánů a ozbrojený bezpečnostní sbor. Tato dvojakost je jen odrazem nesmírně pestré činnosti celníků, která je vyjádřena v § 4 ZCSČR týkajícím se věcné působnosti. Mezi nejvíce charakteristické činnosti Celní správy patří vybírání cla, daní, zajišťování některých bezpečnostních úkolů a dále také kontrola dodržování řady různých povinností.⁴⁷

V oblasti základních povinností je nelehkým úkolem hledat významné rozdíly mezi těmi stanovenými v PolČR a v ZCSČR. Text obou zákonů je v tomto případě velmi často shodný, což je žádoucí zejména pro sjednocení významu pojmů, jako je zdvořilost nebo přiměřenost. Přestože poučovací povinnost není zařazena mezi ty základní v hlavě III., nejsou jí celníci zbaveni, jelikož je jim dána v rámci běžných povinností, které jsou stanoveny § 21-27. Opět vyvstává otázka, jestli je tento rozdíl oproti PolČR veden úvahou zákonodárce, že nedodržení této povinnosti má menší dopad do práv osob dopustí-li se jej celník nežli je tomu v případě stejného opomenutí policistou. Není také jisté, že tyto rozdíly byly učiněny záměrně. Obdobné otázky se nabízejí i v případě podmínek pro provedení služebního úkonu v § 23 nebo výzvy v § 25, které jsou obdobou úpravy iniciativy v § 10 PolČR. *De lege ferenda* by bylo vhodné nad rámec již zmiňovaného návrhu stejného okruhu základních povinností, upravit

⁴⁶ Pozn. Jedinou zmínku o poučování, nalezneme v § 48 týkajícím se mlčenlivost. Nejedná se avšak poučovací povinnosti příslušníků, ba naopak adresátem tohoto ustanovení jsou 3. osoby.

⁴⁷ Takto zjednodušeně je činnost Celní správy popsána na jejích webových stránkách - dostupné na: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>

shodné základní povinnosti bez jakýchkoliv odlišností. Tímto by byl nejen potvrzen fakt, že některé povinnosti jsou důležitější než jiné, ale zároveň by jejich obsah byl ve všech předpisech upravující jednotlivé bezpečnostní sbory totožný, což by jistě bylo žádoucí.

1.3.4. Vězeňská služba

Rozdíl mezi základními a ostatními povinnostmi nečiní VĚZSL. Jak je jasné z jeho (nezkráceného) názvu, tento předpis je klíčový pro úpravu činnosti dalšího z bezpečnostních sborů, kterým je vězeňská služba, jejíž součástí je i justiční stráž. Nehierarchizovaný seznam povinností se táhne od § 5 až k § 21a. Jak je patrné z posledního ustanovení v seznamu, byl tento rozšířen novelami, což mu na přehlednosti rozhodně nepřidává.

Pro demonstraci nepřehlednosti takto zvoleného přístupu je vhodný již § 6, který zní takto:

(1) Příslušník je povinen jednat s osobami ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody vážně a rozhodně, respektovat jejich práva, zabraňovat krutému nebo důstojnost ponižujícímu zacházení s těmito osobami i mezi nimi navzájem a působit k naplňování účelu výkonu zabezpečovací detence, výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody.

(2) Při provádění služebních zákroků a služebních úkonů je příslušník povinen dbát cti a důstojnosti osob, s nimiž jedná, i své a nepřipustit, aby těmto osobám vznikla bezdůvodná újma a aby případný zásah do jejich práv a svobod překročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného služebním zákrokem nebo služebním úkonem.

(3) Dovolují-li to okolnosti a povaha služebního zákroku, je příslušník povinen před jeho provedením

a) prokázat svou příslušnost k Vězeňské službě,

b) použít domluvy, výzvy nebo varování k dosažení účelu zákroku bez jeho provedení; před výzvou použije příslušník slova „jménem zákona“.

Toto ustanovení nešťastně slučuje povinnosti, které jsou v jiných předpisech z důvodu systematičnosti jasně rozděleny. Tento „výčtový“ přístup zároveň znemožňuje dát jednotlivým ustanovením přiléhavé názvy, což nepřehlednost ještě zvyšuje. Vedle toho je seznam plný až kazuisticky stanovených povinností, které upravují příliš konkrétní situace, a podílejí se tak na nežádoucím prodlužování výčtu.

Dalším neduhem výčtu je sloučení povinností a oprávnění, obzvláště pak, když se podaří vložit novelou text, který může být obojím a způsobuje tak nejasnost, čím ve skutečnosti je. Míněn je § 16a znějící takto: „Pověřené orgány Vězeňské služby používají podpůrné operativně

pátrací prostředky za podmínek stanovených tímto zákonem v objektech Vězeňské služby k předcházení a odhalování trestné činnosti.“ Z pohledu disciplinárního práva by v případě nepoužití operativně pátracích prostředků nebylo jasné, zdali došlo k porušení povinnosti nebo pouze k nevyužití oprávnění.

Po nastínění těchto problémů je evidentní, že by si VĚZSL zasloužil významnou novelu, lépe však úplnou náhradu, přičemž by se pak mohl stát vzorem dle zmíněných návrhů *de lege ferenda* pro úpravu ostatních předpisů.

1.3.5. GIBS

GIBS sborů vznikla 1. ledna 2012 na základě ZGIBS a nahradila Inspekci Policie České republiky.

Její zařazení mezi bezpečnostní sbory může z hlediska jejího účelu působit zvláště. Její primární činností je totiž odhalování a prověřování skutečností, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin příslušníkem Policie, Celní správy, Vězeňské služby nebo GIBS, případně zaměstnanci těchto sborů v souvislosti s plněním jejich pracovních úkolů. Zařazení též osob pracujících pro GIBS mezi ty, které jsou též objekty vyšetřovací činnosti této instituce, však zahrnutí dohlížejícího orgánu mezi orgány, na něž se dohlíží, jistým způsobem normalizuje.

Základní povinnosti příslušníků GIBS v hlavě II. v § 3-7 nejsou signifikantně odlišené od těch již výše probraných. Naopak by se dalo říci, že ZGIBS kopíruje svým obsahem a evidentně svojí strukturou základní povinnosti stanovené PolČR.

Naopak poměrně zajímavá, v rámci problematiky disciplinární trestání, je duplicitní existence etických kodexů týkající se osob pracujících pro GIBS. Interní protikorupční program rozlišuje „Etický kodex příslušníka“ a „Etický kodex zaměstnance“.⁴⁸ Přes logickou podobnost obou textů se zde nachází i určité odlišnosti. Tyto rozdíly ovšem nevytváří nepřiměřené disproporce v požadavcích v oblasti etiky a disciplíny kladených na zástupce obou skupin. Jde spíše o jakousi reflexi rozdílné náplně práce a postavení těchto dvou skupin pracovníků GIBS. Po přečtení obou textů (i vzhledem k jejich délce) je zřejmé, že více nároků je kladeno na příslušníky GIBS. Rozdílnost spočívá jednak ve stanovení určitých povinností pro příslušníky nad rámec povinností, stanovených pro zaměstnance, ale také v přísnějším vyjádření povinností, které jsou svým charakterem zcela totožné.

Etické kodexy zohledňují odlišné postavení příslušníků, kteří jsou nadáni k výkonu svého povolání většími pravomocemi. Toto je asi nejzjevněji vyjádřeno v části „Plnění povinností a užití oprávnění“, kde je stanoveno následující:

⁴⁸ <https://www.gibs.cz/o-nas/interni-protikorupcni-program>

(1) Příslušník plní své úkoly vždy řádně, svědomitě a s osobní odpovědností za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon. Své služební úkoly vykonává na vysoké odborné úrovni, kterou si prohlubuje průběžným studiem, s nejvyšší mírou slušnosti, porozumění a ochoty, nepřipouští žádnou diskriminaci.

(2) Příslušník jedná pouze v rozsahu zákonem svěřených pravomocí, v souladu s jejich účelem, přičemž vždy postupuje přiměřeným způsobem. S žádnou osobou nesmí nikdy zacházet krutě, nehumánně ani ponižujícím způsobem.

(3) Vedoucí pracovníci dbají na to, aby jejich podřízení byli na služební činnost dostatečně připraveni, podporují jejich další vzdělávání, předávání zkušeností navzájem, a aktivně se podílejí na vytváření příznivé a kolegiální atmosféry na pracovišti.⁴⁹

Text této části etického kodexu klade na příslušníky GIBS dva požadavky, kterými zaměstnanci tohoto sboru zatěžkáni nejsou. Za prvé se jedná o požadavek prohlubování odborné úrovně, která má zajistit profesionální výkon činnosti (odst. 1). Toto je také spojeno s povinností vedoucích pracovníků, jež musí zajistit podmínky pro tento rozvoj (odst. 3).

Dále je zde omezení stanovené v odst. 2, které zakazuje příslušníkům jít nad rámec zákonem svěřených pravomocí, což by mohlo způsobit značně nepřiměřené zásahy do práv třetích osob. Toto omezení zároveň zohledňuje silné postavení příslušníků GIBS, kteří jsou nadáni pravomocemi, které je dostávají do nerovného (nadřazeného) postavení s osobami, jež jsou vyšetřovány. Těmito pravomocemi ovšem zaměstnanci GIBS nadáni nejsou, z čehož plyne absence obdobného ustanovení v jejich etickém kodexu.

Explicitní zákaz zacházení krutým, nehumánním a ponižujícím způsobem s jakoukoliv osobou je patrně nejvýraznější reflexí silné pozice příslušníků GIBS. Absence takového přímého zákazu v etickém kodexu zaměstnanců GIBS není samozřejmě dána tím, že by snad nebyl zákaz dosti důležitý, nýbrž předpokladem, že zaměstnanci GIBS se nemohou dostat do situace, kdy by jim jejich povolání umožňovalo vystupovat takovýmto způsobem. Existenci dvou etických kodexů lze po zvážení zmíněných rozdílů mezi osobami pracujícími pro GIBS hodnotit pozitivně, jelikož dobře reflektuje jejich vzájemně se lišící pravomoci.

1.3.5. BIS a ÚZSI

Oba bezpečnostní sbory uvedené v nadpise jsou zároveň součástí zpravodajských služeb. Trojici zpravodajských služeb České republiky uzavírá vojenské zpravodajství, které ovšem bezpečnostním sborem není. Stěžejním předpisem upravující fungování bezpečnostních služeb

⁴⁹ ETICKÝ KODEX PŘÍSLUŠNÍKA GENERÁLNÍ INSPEKCE BEZPEČNOSTNÍCH SBORŮ dostupný na: <https://www.gibs.cz/o-nas/interni-protikorupcni-program/eticky-kodex-prislusnika>

České republiky je ZZSČR. Na rozdíl od ÚZSI výhradně postavení BIS se ještě věnuje další předpis, kterým je ZBIS. Lze předpokládat, že také ÚZSI se brzy dočká předpisu, který by upravoval pouze jeho činnost.⁵⁰

Hlavním úkolem BIS dle jejich webových stránek je *získávání, shromažďování a následně také vyhodnocování informací o aktivitách a skutečnostech, které se vyznačují různým stupněm nebezpečnosti a ohrožují různé pro stát strategicky důležité statky*. Konkrétně se BIS zabývá problematikou terorismu, organizovaného zločinu, aktivitami cizích zpravodajských jednotek na území České republiky nebo činností ohrožující utajované informace.⁵¹

ÚZSI je na rozdíl od BIS zpravodajskou službou s vnější působností, pročež je také označována jako rozvědka.⁵² Obecně řečeno je hlavním úkolem tohoto sboru *"získávání a vyhodnocování informací, které mají původ v zahraničí a jsou důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničně politických a ekonomických zájmů České republiky"*.⁵³

Ve srovnání s výše rozebíranými předpisy se ZBIS základními povinnostmi příslušníků příliš nezaobírá. Za zmínku v tomto smyslu stojí pouze § 2 odst. 2, § 4 a § 5, které se postavení příslušníků věnují.

§ 2 odst. 2 stanoví že: *„Příslušníci jsou povinni při plnění úkolů dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní, jakož i toho, aby osobám v souvislosti s jejich činností nevznikla škoda nebo jiná nepřiměřená újma."*

V § 4 je ve srovnání s jinou úpravou velice stručně popsáno, jakým způsobem mají příslušníci prokázat svoji příslušnost, a sice větou: *„Příslušníci prokazují svoji příslušnost k BIS služebním průkazem s evidenčním číslem a ústním prohlášením: „Bezpečnostní informační služba.““*

Neméně strohý je § 5, který stanoví příslušníkům oprávnění držet a nosit služební střelnou zbraň a použít ji v případech nutné obrany nebo krajní nouze.

1.4. Základní povinnosti příslušníka podle SIPoBez

Souhrn nejrelevantnějších zákonů, které vymezují povinnosti příslušníků bezpečnostních sborů, uzavírá SIPoBez. Tento předpis ale nelze řadit do stejné kategorie jako výše rozebírané zákony, které upravují jednotlivé sbory samostatně. Před dalším pokračováním je nutné nejprve ujasnit, jaký je vztah mezi těmito „složkovými“ předpisy a SIPoBez.

⁵⁰ https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/uzsi-petr-mlejnek-ministerstvo-vnitra-zakon-vit-rakusan-petr-zeman_2209200500_gut

⁵¹ Pozn. zejm. informace podléhající ochraně dle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

⁵² Pozn. Naopak BIS, která má převážně vnitřní pole působnosti je označována je v tomto smyslu kontrarozvědkou.

⁵³ <https://www.uzsi.cz/kdo-jsme.html>

Zákony upravující jednotlivé sbory v sobě obsahují jednotlivé základní a i běžné povinnosti příslušníků, které mohou být pro všechny společné, ale zároveň jsou často i specifické pro jediný sbor, jak bylo popsáno výše. SIPoBez je svým charakterem zcela odlišný a to v první řadě tím, že se vztahuje na všechny bezpečnostní sbory bez rozdílu.⁵⁴ Oproti ostatním probíraným zákonům dále nestanovuje povinnosti, které by byly významné pro každodenní konkrétní pracovní postupy. Jako služební předpis obsahuje především normy pracovního práva. Představuje tak určitou náhradu za zákon o státní službě, který v § 2 odst. 2 stanoví, že se vedle zaměstnanců zařazených v Generálním štábu Armády České republiky, Vojenské policii, Vojenském zpravodajství, Národním úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost a v Národním bezpečnostním úřadu neuplatní na zaměstnance bezpečnostních sborů.^{55,56}

Není ovšem pravdou, že by SIPoBez žádné povinnosti příslušníkům nestanovil. Z pohledu disciplinárního práva stanovuje naopak ty nejdůležitější, což vede i k zodpovězení otázky vzájemného vztahu mezi SIPoBez a „složkovými“ zákony. Tyto nejdůležitější povinnosti se nalézají v § 45, trefně nazvaném „základní povinnosti příslušníka“. Význam tohoto a několika následujících ustanovení, je pro tuto práci naprosto klíčový, jelikož se v nich odráží i celá její struktura, popsaná v úvodu práce. Celé schéma disciplinárního trestání příslušníků bezpečnostních sborů začíná u „složkových předpisů“, které stanoví základní i běžné povinnosti příslušníků jednotlivých sborů, které zároveň posloužily k přiblížení jejich činnosti. Jejich důležitost z pohledu této práce spočívá také v tom, že porušením povinností stanovených těmito předpisy⁵⁷ může dojít také k porušení základních povinností příslušníka dle § 45. To pak z pravidla povede k disciplinárnímu řízení ev. k udělení disciplinárního trestu. Jinými slovy by se dalo říci, že SIPoBez vytyčuje seznam povinností, které dohromady vytvářejí základní rámec služební kázně obecného charakteru. K porušení pravidel tvořící tento základní rámec povede obvykle nesplnění konkrétněji stanovených povinností, které vyplývají právě ze zákonů z výše sestaveného výčtu.⁵⁸

⁵⁴ Pozn. I v SIPoBez jsou výjimky. Např. § 47 odst. 2, který stanoví, že příslušník zpravodajské služby nesmí být členem odborové organizace.

⁵⁵ zaměstnanci se v tomto smyslu rozumí i příslušníci ve služebním poměru srov. FÁBEROVÁ, Andrea. § 2 [Negativní vymezení věcné působnosti]. In: HŘEBÍKOVÁ, Iva, FÁBEROVÁ, Andrea, BRÜCKNEROVÁ, Zuzana, KUBÁČOVÁ NEJEDLÁ, Petra, MORAVEC, Karel, ROUČKOVÁ, Dana, HŮRKA, Petr. Zákon o státní službě. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 7, marg. č. 8.

⁵⁶ Pozn. pro upřesnění je nutné dodat, že z osobní působnosti služebního zákona jsou vyňaty dále osoby v odstavci prvním téhož ustanovení.

⁵⁷Pozn. nebo etickými kodexy nebo rozkazy

⁵⁸ Srov. str. 221 TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2

Z výše uvedeného vyplývá, že pro svou důležitost si alespoň první dva odstavce § 45 SlPoBez zaslouží být citovány, přičemž stanovují následující:

(1) Příslušník je povinen

- a) *održovat služební kázeň,*
- b) *zdržet se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrozit důvěru v nestranný výkon služby, zejména nezneužívat ve prospěch vlastní nebo v prospěch jiných osob informace nabyté v souvislosti s výkonem služby a v souvislosti s výkonem služby nepřijímat dary nebo jiné výhody,*
- c) *zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu služby; to neplatí, jestliže byl příslušník této povinnosti zproštěn služebním funkcionářem, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak,*
- d) *prohlubovat svoji odbornost a udržovat svoji fyzickou zdatnost potřebnou pro zastávané služební místo a podrobovat se jejímu ověřování služebním funkcionářem,*
- e) *održovat pravidla služební zdvořilosti,*
- f) *poskytovat bezpečnostnímu sboru osobní údaje nezbytné pro rozhodování ve služebním poměru a pro plnění povinností bezpečnostního sboru podle zvláštních právních předpisů,*
- g) *vykonávat službu tak, aby nebyla ovlivňována jeho politickým, náboženským nebo jiným přesvědčením,*
- h) *ohlašovat vedoucímu příslušníkovi závady a nedostatky, které ohrožují nebo ztěžují výkon služby, a skutečnost, že byl pravomocně uznán vinným ze spáchání přestupku nebo pravomocně odsouzen pro trestný čin, bez zbytečného odkladu,*
- i) *chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru,*
- j) *nejpozději po zahájení řízení o přestupku, z něhož je obviněn, bez zbytečného odkladu oznámit správnímu orgánu příslušnému k projednání přestupku, že je příslušníkem.*

(2) Vedoucí příslušník je též povinen

- a) *hodnotit výkon služby podřízených příslušníků,*
- b) *zabezpečovat, aby příslušníci byli pro výkon služby náležitě vyškoleni a vycvičeni,*
- c) *oceňovat příkladné plnění služebních povinností,*
- d) *vyvozovat důsledky z porušení služebních povinností a*

e) přijímat podněty k odstranění závad a nedostatků, které ohrožují nebo ztěžují výkon služby.

Při bližším zkoumání odst. 1 lze vyzorovat, vzájemnou blízkost některých povinností stanovených v jednotlivých písmenech, ze které vychází následující tři skupiny.

První skupinu tvoří jediné písm. a), jenž svým obsahem odkazuje na pro tuto práci velice významný § 46 upravující služební kázeň. Druhá nejpočetnější skupina se skládá z písmen b), c), d), e), f), g) a i). Povinnosti zde stanovené spojuje to, že jsou svým obsahem dost blízké těm upraveným v etických kodexech jednotlivých sborů. Třetí skupina je složena z páru písmen h) a j), které mají povahu *sui generis* a upravují ohlašovací povinnost příslušníka.

Z odstavce 2 citovaného ustanovení vyplývá, že na vedoucí příslušníky jsou kladeny větší nároky. Ze slov „je též povinen“ je zřejmé, že k povinnostem z odstavce prvního se přidají navíc další. Některé navazují na ty z odstavce 1, jako např. písm. b). Splnění povinnosti stanovené v dispozici odst. 2 písm. b) bude pravděpodobně většinou potřeba, aby mohlo být požadováno splnění povinnosti v odst. 1 písm. d).

Písmena c) a d) druhého odstavce pak stanovují roli vedoucích příslušníků v rámci kázeňského odměňování a trestání, což je problematika upravená záhy v § 49-51, které bude v práci také dále věnována pozornost.

1.5. Etické kodexy, rozkazy a omezení základních práv jako součást disciplinárního práva

Po představení základních zákonných pramenů, z nichž plynou povinnosti příslušníkům bezpečnostních sborů, je nutné připomenout to, že tyto nejsou jediným zdrojem pravidel chování jejich adresátů. Již dříve byly v této práci zmíněny konkrétní etické kodexy. Nyní bude věnována krátká úvaha jejich významu i v obecnější rovině.

Role, důležitost, a především závaznost etických kodexů někdy bývá předmětem diskuzí. Za předpokladu, že etické kodexy bezpečnostních sborů mají stejnou váhu jako obdobný Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy, ani v jejich případě nejde o právní normu. V právním slova smyslu nejsou etické kodexy samy o sobě závazné. Obsah etických kodexů se ovšem nesporně významně dotýká práva kázeňského, jehož ustanovení závazná a vymahatelná samozřejmě jsou. Následná *nepřímá závaznost* pravidel obsažených v etických kodexech (které samy o sobě nejsou právní normou) závisí na tom, jsou-li zohledněny v nějaké právně vymahatelné normě.⁵⁹

⁵⁹ Poskytnutí informací na základě žádosti o informace ze dne 22. června 2014 (Č. j. MV-89007-2/ODK-2014)

Konkrétní způsob reflexe těchto pravidel směřující k jejich právnímu využití představuje např. jejich stanovení závazným pokynem policejního prezidenta číslo 181/2006⁶⁰ nebo rozkazem policejního prezidenta číslo 154/2011 o profesní etice PČR. Tímto způsobem se stanou dostatečně relevantními z pohledu práva, a mohou tak být součástí právní argumentace v případech sporů týkajících se kázeňského práva i před soudem, jelikož vhodně doplňují a rozvíjí ne vždy zcela konkrétně formulované základní povinnosti stanovené zákony.⁶¹

Povinnosti a zákazy pro příslušníky bezpečnostních sborů neplynou pouze z textů předpisů. Velmi často přijímají příslušníci pokyny i ve formě rozkazů, jejichž porušení může být taktéž předmětem disciplinárního řízení. Služební kázeň přeci jen spočívá i v nestranném, řádném a svědomitém plnění rozkazů.^{62, 63}

Nesplnění rozkazu navíc nemusí být předmětem pouze disciplinárního řízení, nýbrž se může přelévat i do roviny trestněprávní. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, v § 375 odst. 1 stanoví, že kdo odepře provést nebo úmyslně neprovede rozkaz, bude potrestán odnětím svobody až na pět let. Ačkoliv je tento přečin řazen do hlavy XII, tedy mezi trestné činy vojenské, dle § 399 se mj. i ustanovení § 375 vztahuje rovněž na příslušníky bezpečnostního sboru.⁶⁴

Slepě a bezmezně následování rozkazů nadřízených ovšem doporučit rovněž nelze. Stejně jako za nesplnění rozkazů nesou podřízení negativní následky za jejich splnění, poruší-li tím jiné právní předpisy. Návod k tomu, jak mají podřízení v takové situaci postupovat, poskytuje § 46 odst. 2 a 3 SIPoBez. V případě zřejmého rozporu rozkazu vedoucího příslušníka s právním předpisem, je (podřízený) příslušník povinen na rozpor upozornit. V případě, že vedoucí příslušník bude požadovat splnění rozkazu i po tomto upozornění, může si (podřízený) příslušník vyžádat vydání takového rozkazu v písemné formě. Zákon zde stanoví obligatorní vyhovění takové žádosti, umožňují-li to okolnosti výkonu služby. V případě, že to okolnosti výkonu služby neumožňují, je povinen vedoucí příslušník bez zbytečného odkladu poté, co tyto okolnosti pominou, písemnost vydat. Příslušníkovi, vůči kterému rozkaz směřuje, přibývá (vedle primární povinnosti rozkaz splnit a sekundární povinnosti spočívající v oznámení rozporu rozkazu s právními předpisy) ještě třetí povinnost, a sice oznámit splnění daného rozkazu bez

⁶⁰ Celý název: „Závazný pokyn policejního prezidenta č. 181/2006, kterým se stanoví základní pravidla chování, služebního jednání a služební zdvořilosti v Policii České republiky“

⁶¹ Srov. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 1. 2021, č. j. 8 Ad 27/2016-85

⁶² § 46 odst. 1 SIPoBez

⁶³ Pozn.: Analogicky lze vyvozovat z § 51 VojZ., že plnění rozkazů je součástí služební kázně vojáků. (MATES, Pavel, ŠKODA, Jindřich, VAVERA, František. Disciplinární právo státních zaměstnanců. Trestněprávní revue, 2016, č. 5, s. 105-111)

⁶⁴ Pozn. Dále § 114 odst. 4 určí taxativní výčet trestných činů, kde se speciálním subjektem, jímž je voják, rozumí i příslušníci bezpečnostních sborů a trestný čin neuposlechnutí rozkazu podle § 375 patří mezi ně.

zbytečného odkladu vedoucímu příslušníkovi toho, kdo takový rozkaz vydal (z dikce zákona lze usuzovat, že oznamovací povinnost se týká nejen splnění rozkazu, ale i skutečnosti, že tento byl v rozporu s právními předpisy a že na toto bylo dříve upozorněno).

Pro srovnání lze uvést, že i VojZ předpovídá možný vznik takové situace, a to v § 48 odst. 3. Text tohoto ustanovení ovšem není zcela identický, což vytváří prostor i k odlišnému výkladu. Povinnost vojáka upozornit svého nadřízeného na rozpor rozkazu s právními předpisy vyplývá z jeho domněnky o existenci takového rozporu. Zatímco příslušník bezpečnostních sborů by si měl být rozporu rovnou vědom (pro jeho zjevnost), u vojáků se předpokládá, že si povšimnou rozporu sebemenšího. Mezerovitost, kterou jazykový výklad rozkrývá, totiž dává příslušníkům armády výhodu, že nahlášení rozporu závisí na vnitřním posouzení. Tento subjektivní faktor zavdává možnost argumentovat v případě neohlášení rozporu tím, že voják si ho zkrátka nebyl vědom. Naopak příslušníkům bezpečnostních sborů obdobný jazykový výklad SIPoBez nenabízí možnost namítat nedostatečnou zřejmost rozporu rozkazu s právními předpisy. Ve výsledku zde vzniká rozdíl v tom, že zřejmost je objektivnější skutečností k dokazování nežli nevědomost.

Na první pohled by se mohlo zdát, že vojákům i příslušníkům bezpečnostních sborů je stanovena identická povinnost v případě rozkazu, jehož splněním by došlo k trestnému činu. I zde se ovšem nalézají drobné nuance. Zatímco u vojáků se v tomto případě očekává aktivní odepření splnění rozkazu^{65, 66} u příslušníků bezpečnostních sborů zákon pouze stanoví zákaz takový rozkaz splnit.⁶⁷ I v § 46 odst. 3 SIPoBez se zákonodárce rozhodl využít slova „zřejmě“ ve spojení: „...jehož splněním by **zřejmě** spáchal trestný čin.“ Zde je možné ustanovení vykládat ku prospěchu příslušníka, který by se takovýmto způsobem trestného činu dopustil, a to v případě, že by předmětná trestnost nebyla dostatečně zřejmá při plnění rozkazu. Tuto komparaci pak lze uzavřít tím, že zatímco pro vojáky platí neodkladná oznamovací povinnost vůči vyššímu nadřízenému i v případě obdržení rozkazu, jehož splněním by se dopustili trestného činu, obdobnou povinnost příslušníkům bezpečnostních sborů zákon nestanoví. Opět není jasné, jestli se jedná o záměr nebo opomenutí zákonodárce.

Další společnou zajímavostí kázeňského práva vojáků a příslušníků bezpečnostních sborů, je fakt, že s disciplínou je spojována i povinnost členů těchto celků nechat se omezit na svých základních právech. Část třetí VojZ upravuje vedle kázeňského práva též páva občanská,

⁶⁵ § 48 odst. 3 VojZ.

⁶⁶ Pozn.: O tom, že odepření rozkazu a jeho „pouhé“ nesplnění je potřeba odlišovat, svědčí i jazyk zvolený v § 375 odst. 1 zákona č. 40/2009 (trestní zákoník), který mezi pojmy také činí rozdíl, a vytváří tak dvě skutkové podstaty.

⁶⁷ § 46 odst. 3 zákona č. 361/2003 Sb.

resp. jejich omezení a stejně tomu je v i SLPoBez a v zákoně o státní službě, a to rovněž v části třetí obou předpisů.

Tato omezení mají svůj ústavní základ ve čl. 44 Listiny, podle nějž mohou být na základě zákona omezena některá práva pro určité profese a funkce. Vedle soudců, státních zástupců a zaměstnanců státní správy a územní samosprávy předpokládá Listina omezení u příslušníků bezpečnostních sborů a ozbrojených sil.⁶⁸ Poslední dvě skupiny profesí, na něž omezení dopadá, jím jsou postiženy ve větší míře než ostatní. U soudců a prokurátorů (státních zástupců) se umožňuje zákonem omezení práva na podnikání a jinou hospodářskou činnost dále právo zakládat politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.

Předpokládaná omezení pro státní zaměstnance upravuje zákon o státní službě, přičemž činí rozdíly mezi zákazy plošnými a těmi pouze pro osoby v pozici představeného.⁶⁹ Vedle již zmíněných omezení připouští čl. 44 Listiny u zaměstnanců státní správy a územní samosprávy ve funkcích, které zákon určí, také omezení práva na stávku. Čl. 27 odst. 4 Listiny působí svým explicitně vyjádřeným absolutním zákazem vůči soudcům, prokurátorům (státním zástupcům), příslušníkům ozbrojených sil a příslušníkům bezpečnostních sborů přísněji.

Úprava obsažená v čl. 44 Listiny je pro příslušníky bezpečnostních sborů a ozbrojených sil přísnější než pro zástupce jiných dotčených profesí, když stanoví, že jim zákon může omezit též práva uvedená v čl. 18 (právo petiční), 19 (právo shromažďovací) a čl. 27 odst. 1 až 3 (svoboda sdružování v odborech a právo na stávku), pokud souvisí s výkonem služby. Tato omezení jsou pak podrobně upravena v § 47 a 48 SLPoBez.⁷⁰

Nasadě je otázka, jaký je účel těchto omezení. Odpověď vyplývá ze zařazení daných omezení mezi normy disciplinárního práva. Vždy jde o zajištění nestranného, řádného a svědomitého plnění služebních povinností, které má vést k funkčnosti celého aparátu. Zde konkrétně má být těchto účinků dosaženo zamezením střetu osobních zájmů příslušníka se zájmy služby. V případě zákazu stávky podle čl. 27. odst. 4 Listiny lze také sledovat záměr zajistit kontinuální provozuschopnost skupin osob, které se starají o bezpečnost a ochranu života a zdraví.⁷¹ To, že výše probrané zásahy do základních lidských práv a svobod plynoucích z Listiny

⁶⁸ Pozn. Příslušníkem ozbrojených sil je jen voják v činné službě. (ZOS § 2)

⁶⁹ Srov. § 80 zákona o státní službě

⁷⁰ Pozn. § 47 výjimečně činí mezi příslušníky rozdíly, když v odst. 2 stanoví, že *příslušník zpravodajské služby nesmí být členem odborové organizace*

⁷¹ HEJČ, David. Čl. 44 [Omezení některých činností u vybraných profesí]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. Listina základních práv a svobod. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 24.

mají významný dopad do života příslušníků, potvrzuje pro kázeňské právo výjimečná existence větší masy judikatury.^{72,73}

Důležitým výstupem této části práce je poukázání na to, že pojem „pravidla“ ve třetím znaku disciplinárního deliktu (popsaného níže) - („*protiprávnost deliktu je vázána na porušení pravidel, které jsou stanovené právě pro příslušníky tohoto uskupení*“) je nutno chápat širěji než jen taxativní výčet základních povinností,⁷⁴ ba přímo naopak lze tvrdit, že v definici kázeňského přestupku dle § 50 SlPoBez je potřeba zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, vnímat navíc i jako jednání směřující k porušení omezení základních práv stanoveného právními předpisy.

⁷² BRÜCKNEROVÁ, Zuzana. § 81 [Zákaz výkonu výdělečné činnosti]. In: HŘEBÍKOVÁ, Iva, FÁBEROVÁ, Andrea, BRÜCKNEROVÁ, Zuzana, KUBÁČOVÁ NEJEDLÁ, Petra, MORAVEC, Karel, ROUČKOVÁ, Dana, HŮRKA, Petr. Zákon o státní službě. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 473, marg. č. 56.

⁷³ Např. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2022, č. j. 58 Co 90/2022-101, Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 6. 2022, č. j. 31 Ad 2/2020-79, Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 3. 2022, č. j. 51 A 2/2020-47

⁷⁴ Srov. § 45 odst. 1 SlPoBez

2. Disciplinární delikt

2.1. Kázeňský přestupek příslušníka bezpečnostního sboru

Po vymezení jednotlivých povinností příslušníků bezpečnostních sborů se nabízí otázka, co bude následovat, dojde-li k jejich porušení. Odpověď na předestřenou otázku je odrazem účelu porušených povinností. Ty, jak již bylo řečeno, slouží k nastavení pravidel kázně, jejíž dodržování je nezbytné pro fungování jednotlivých bezpečnostních sborů, ale také bezpečnostního aparátu jako celku. Logicky je pak jednání, které porušuje tyto služební povinnosti označováno jako kázeňský přestupek.

Definice kázeňského přestupku se nachází v § 50 odst. 1 SlPoBez, který stanoví, že: *„Kázeňským přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, ale nejde o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku. Za takové jednání se považuje i dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení“*.

Citované ustanovení kromě toho, že pro kázeňský přestupek stanoví požadavek zavinění, doplňuje i negativní vymezení tohoto deliktu. Smyslem hranic určených tímto způsobem je posouzení situací, kdy jednání vedoucí k zaviněnému porušení služební povinnosti, bude zároveň trestným činem nebo jednáním mající znaky přestupku a to tak, aby byl vyloučen souběh. Z citovaného textu je patrné, že posouzení popsaného jednání pouze jako disciplinárního deliktu funguje jako subsidiární varianta k trestnému činu nebo přestupku.⁷⁵

Pro spíše terminologické vyjasnění je potřeba věnovat několik slov i vztahu kázeňského přestupku a disciplinárního deliktu. Prohřešky proti disciplíně, nejsou samozřejmě problematikou řešenou pouze v rámci bezpečnostních sborů. Naopak okruh možných subjektů je značně širší, jak bude popsáno při rozebírání pojmových znaků disciplinárního deliktu. Pro účely toho terminologického vyjasnění je ale již nyní na místě zmínit, že i zákon o státní službě nebo také VojZ obsahují vlastní úpravu disciplinárního trestání, v rámci níž se vyskytuje i obdoba kázeňského přestupku ze SlPoBez. V případě zákona o státní službě hovoří § 88 o kárném provinění, které je svým obsahem kázeňskému přestupku velice blízké. VojZ v § 51 zmiňuje opět kázeňský přestupek, který ač je názvem shodný a obsahově podobný jako institut v § 50 SlPoBez, není zcela totožný.⁷⁶ Ovšem i přes existenci některých drobných rozdílů, lze všechny

⁷⁵ TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2

⁷⁶ Pozn. rozdíl spočívá především ve stanovení odlišného okruhu pramenů povinností, jejichž zaviněným porušením dochází ke kázeňskému přestupku.

zmíněné prohřešky zahrnout pod jedno nadřazené označení, kterým je právě disciplinární delikt.⁷⁷

2.2. Charakteristika a zařazení disciplinárního deliktu

Disciplinární delikt je jedním z typů správního deliktu. Označení „správní delikt“ není legální definicí, nýbrž jde o pouhou legislativní zkratku SŘS.⁷⁸ Legální definici tohoto pojmu žádný právní předpis ani nenabízí. Tuto mezeru v českém právním řádu vyplnil Nevyšší správní soud svým rozsudek sp. zn. 8 As 17/2007, kde specifikoval, že: *„Správním deliktem je jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem a za něž správní orgán ukládá trest stanovený právním předpisem správního práva. Zákonodárce spojením protiprávního jednání, naplňujícího znaky skutkové podstaty správního deliktu, a oprávnění správního orgánu uložit trest, vyjadřuje, že takovému jednání přičítá určitý stupeň společenské nebezpečnosti.“*⁷⁹

Po rekodifikaci správního trestání, ke které došlo v roce 2017,⁸⁰ se správní delikty dělí do tří kategorií. Tou první jsou přestupky. V této množině jsou zahrnuty přestupky osob fyzických, právnických a fyzických podnikajících osob. Druhou kategorií, která je pro tuto práci klíčová, představují správní disciplinární delikty. Třetí a poslední kategorií jsou pořádkové správní delikty. Tyto jsou charakteristické svojí procesněprávní povahou, jelikož na rozdíl od předchozích dvou kategorií je jejich základem nesplnění určité procesní povinnosti, čehož následkem je ohrožení, zatížení, narušování či maření určitého postupu.⁸¹

2.3. Pojmové znaky disciplinárního deliktu

Prvním charakteristickým znakem disciplinárního deliktu je, že se jedná pouze o delikt *fyzické osoby*. Druhý znak, který je pro význam termínu disciplinárního deliktu zásadní, spočívá v tom, že tato *fyzická osoba je součástí určitého veřejnoprávního uskupení*. Třetím znakem je pak skutečnost, že *protiprávnost deliktu je vázána na porušení pravidel, které jsou stanovené právě pro příslušníky tohoto uskupení*.⁸²

⁷⁷ Srov. MATES, Pavel, ŠKODA, Jindřich, VAVERA, František. Disciplinární právo státních zaměstnanců. Trestněprávní revue, 2016, č. 5, s. 105-111

⁷⁸ Poznámka pod čarou č. 7 str. 4 BOHADLO, David, Lukáš POTĚŠIL a Jan POTMĚŠIL. Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-413-1.

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007-135

⁸⁰ POMAHAČ, Richard. Proměna přestupkového práva. Právní rozhledy, 2017, č. 15-16, s. 530-538

⁸¹ Str. 281 FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. Správní právo trestní. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 9788075025319.

⁸² Str. 5 BOHADLO, David, Lukáš POTĚŠIL a Jan POTMĚŠIL. Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-413-1.

Tvrzení vyjádřené jako první znak platí bezvýhradně, jelikož vychází ze samotné podstaty disciplinárního deliktu.⁸³ V případě disciplinárních deliktů příslušníků bezpečnostních sborů je veřejnoprávním organizačním uskupením ve smyslu druhého znaku konkrétní bezpečnostní sbor dle § 1 SÍPoBez. A nakonec pravidla zmíněná v rámci třetího znaku jsou právě ta, z nichž plynou povinnosti probírané výše, jejichž nedodržováním dochází k porušení kázně.

V přesném vymezení pojmových znaků správních deliktů se nauka zcela neshoduje. Jelikož nejsou ani všechny u disciplinárních deliktů stejně významné, budou konkrétně probrány jen některé z nich. Jako modelové znaky lze označit protiprávnost, škodlivost, zákonné vyjádření skutkové podstaty, objekt, objektivní stránku, subjekt, subjektivní stránku, trestnost a zákonné zmocnění k uplatnění odpovědnosti v rámci veřejné správy.⁸⁴ Z výše uvedené definice disciplinárního deliktu vychází specifičnost hned dvou z těchto znaků, jimiž jsou objekt a subjekt.

Objekt vymezuje určitý okruh zájmů či hodnot chráněných daným zákonem. U disciplinárního deliktu, jak již samotný název napovídá, je touto hodnotou disciplína, resp. její dodržování. Je potřeba ji chápat v poměrně širokém slova smyslu jako řád či soubor pravidel, kterými se řídí činnost a fungování dané organizace, ale dále také jako dodržování profesní etiky, odbornost, důstojnost a důvěryhodnost instituce vůči veřejnosti.⁸⁵ Pro ochranu takto široce vymezeného objektu (tedy pro vynucování dodržování stanovených pravidel v praxi) je zapotřebí zákonem stanovené závaznosti právního pramene, který ochranu subjektu stanoví.⁸⁶

Druhým charakteristickým znakem, pro disciplinární delikt je jeho specialita subjektu. Ta je dána požadavkem určité vlastnosti, způsobilosti nebo postavení pachatele,⁸⁷ přičemž u kázeňského přestupku podle § 50 SÍPoBez je naplněna příslušností osoby ke konkrétnímu bezpečnostnímu sboru.⁸⁸

⁸³ Pozn. Příslušníkem bezpečnostního sboru navíc nemůže být právnická osoba.

⁸⁴ Str. 33 MATES, Pavel. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-680-7.

⁸⁵ Str. 149 PRÁŠKOVÁ, H. Základy odpovědnosti za správní delikty. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2013, 420s. ISBN: 978-80-7400-456-8

⁸⁶ Str. 201 MATES, Pavel. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-680-7.

⁸⁷ Srov. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, § 114

⁸⁸ Pozn.: Tuto příslušnost je potřeba chápat v širším smyslu, může jít i osobu, jež není příslušníkem sboru, ale má k němu nějaký vztah, který dosahuje určitého stupně kvality. Tato kvalita je pak charakterizována různými hledisky např. smluvní závazek, předchozí služební poměr atd. Pro příklad lze uvést povinnost příslušníka zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděl při výkonu služby, která trvá i po skončení služebního poměru podle § 214 SÍPoBez)

Jak bylo řečeno výše, subjekt disciplinárního deliktu může být pojem dosti široký. Množina osob s disciplinární či kárnou odpovědností není zdaleka vyčerpána již zmíněnými příslušníky bezpečnostních sborů, vojáky a státními úředníky, naopak se týká např. i soudců, státních zástupců, soudních exekutorů nebo členů obou komor parlamentu.⁸⁹ Dále existuje zvláštní skupina povolání v oblasti veřejné (profesní) samosprávy, při jejichž výkonu může taktéž dojít ke spáchání disciplinárního deliktu. Jedná se např. o advokáty, lékaře, notáře, autorizované architekty, patentové zástupce a další.⁹⁰

Přestože se ustanovení o disciplinární odpovědnosti mohou vyskytovat i ve stanovách soukromoprávních celků (např. sportovní kluby, družstva) nebudou jejich členové disciplinárně odpovědní v pravém slova smyslu, protože disciplinární odpovědnost má pouze veřejnoprávní charakter.⁹¹ Ovšem jistou obdobou v soukromoprávní rovině by mohl být požadavek dodržování některých pracovněprávních povinností zaměstnanců plynoucích ze zákoníku práce. Okruh těchto zaměstnaneckých povinností je pak „zvýšen“ u určitých skupin zaměstnanců, mezi nimiž figurují mimo jiné i ti pracující pro bezpečnostní sbory.⁹²

Z pohledu subjektivní stránky, tedy psychického vztahu pachatele k následkům jeho jednání,⁹³ je u disciplinárních deliktů obecně vyžadováno zavinění.⁹⁴ SÍPoBez navíc v § 50 odst. 2 a 3 přesně vymezuje jednotlivé formy zavinění přímo pro kázeňský přestupek. Jedná se ovšem o tradiční rozdělení, které se nalézá např. i v trestním zákoníku (§ 15, 16). S hrubou nedbalostí (*culpa lata*) SÍPoBez ovšem nepracuje.

Objektivní stránka disciplinárního deliktu se nikterak nevymyká jiným správním deliktům, a lze tak říci, že je charakterizována jednáním a jeho následkem, které spojuje příčinná souvislost. Přičemž dále mohou být relevantními faktory i místo jednání a čas.⁹⁵

Další podmínkou odpovědnosti za správní delikt je jeho protiprávnost, tedy rozpor činu pachatele s právem z pohledu celého právního řádu.⁹⁶ V případě kázeňských provinění

⁸⁹ Srov. str. 221 SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 9788075985644

⁹⁰ str. 209 MATES, Pavel. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-680-7.

⁹¹ PRÁŠKOVÁ, Helena. Základy odpovědnosti za správní delikty. Beckova edice právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 9788074004568.

⁹² Srov. § 301 - 303 zákoníku práce

⁹³ KRATOCHVÍL, Vladimír. Subjektivní stránka trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁹⁴ Srov. § 50 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který stanoví, že kázeňským přestupkem je **zaviněné** jednání, které porušuje služební povinnost, ale nejde o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku.

⁹⁵ HENDRYCH, Dušan. Objektivní stránka přestupku. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

příslušníků bezpečnostních sborů půjde zejm. o předpisy obsahující základní povinnosti, o nichž pojednává předchozí část této práce.

Požadavek zákonného vyjádření skutkové podstaty správního, resp. disciplinárního deliktu je odrazem zásady *nullum crimen sine lege*.⁹⁷ Na rozdíl od trestního práva, pro nějž je typický požadavek vysoké míry konkrétnosti, v oblasti disciplinárního práva je k zásadě *nullum crimen sine lege certa* přistupováno benevolentněji, když jsou některé skutkové podstaty vyjádřeny poměrně obecně.

V neposlední řadě je nutné zmínit i předpoklad škodlivosti či společenské nebezpečnosti správního deliktu. Jak konstatoval NSS ve svém rozhodnutí 8 As 17/2007-135 trestnost správních deliktů se řídí obdobnými principy jako trestnost trestných činů a musí být naplněna i materiální stránka deliktu. Škodlivost není důležitá pouze pro samotný vznik správních, resp. disciplinárních deliktů, nýbrž je relevantní i při následném ukládání trestu.⁹⁸

2.4. Jednání, které má znaky přestupku

Stejně jako kázeňský delikt i jednání, které má znaky přestupku si zaslouží alespoň krátké přiblížení, a to zejména s ohledem na to, jaké tresty jsou za obé ukládány. Kázeňské tresty podle § 51 SlPoBez jsou totiž ukládány nejen za kázeňské přestupky, nýbrž právě i za jednání mající znaky přestupku. Otázkou je, pod co si tento termín zařadit. Není totiž zcela na místě hovořit o přestupku, nicméně vzhledem k předešlému nastínění toho, co přesně je kázeňský přestupek, nemůže být sporu o tom, že v daném případě nejde o totéž.

Touto otázkou se zabýval i rozšířený senát NSS, který došel k názoru, že: „*Jednání, které má znaky přestupku, není přestupkem v pravém slova smyslu, nýbrž jde o zvláštní typ disciplinárního deliktu, kterého se může dopustit toliko příslušník bezpečnostního sboru.*“ Jako klíčový argument, na kterém NSS toto tvrzení staví, je, že: „*...jednání mající znaky přestupku nesplňuje jeden z obligatorních znaků přestupku, jelikož není za přestupek výslovně označeno v přestupkovém nebo jiném zákoně (§ 2 odst. 1 zákona o některých přestupcích). Naopak, zákon o služebním poměru (SlPoBez) toto jednání pojmenovává specifickým označením, užitým dokonce i v nadpisu své části dvanácté, hlavy čtvrté.*“⁹⁹

⁹⁶ KRATOCHVÍL, Vladimír. Protiprávnost činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. Právní slovník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁹⁷ Str. 34 MATES, Pavel. Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-680-7.

⁹⁸ Srov.: § 186 odst. 8 zákon č. 361/2003 Sb. – „Kázeňský trest odnětí služební hodnosti se ukládá za kázeňský přestupek se zvlášť škodlivým následkem...“

⁹⁹ NSS 6 As 165/2015

Tento závěr blíže odkrývá jednak podstatu tohoto zvláštního typu disciplinárního deliktu a v souvislosti s tím také přibližuje důvody vynětí příslušníků bezpečnostních sborů z působnosti přestupkového zákona.

Ačkoliv argumentace rozšířeného senátu NSS je založena spíše na formálních skutečnostech týkajících se jednání majícího znaky přestupku, lze z jeho názoru (tedy, že jednání mající znaky přestupku je něčím jiným než přestupkem) vyvozovat i hmotněprávní závěry. Především jde o to, že jednání, které by za jiných okolností bylo přestupkem má v případě zvláštního subjektu, kterým je příslušník bezpečnostního sboru i zvláštní objekt.

K této změně či rozšíření objektu dochází tím, že jednáním, které má znaky přestupku, spáchaným příslušníkem bezpečnostního sboru, není porušen či ohrožen pouze zájem bezprostředně chráněný ustanovením o některých přestupcích,¹⁰⁰ ale také a možná i především zájem totožný jako u kázeňského přestupku - tedy zájem na dodržování disciplíny či kázně. Touto obsahovou podobností s kázeňským přestupkem, lze vysvětlit i zařazení tohoto jednání pod disciplinární delikty, ze kterého plyne i umístění jeho úpravy do SIPoBez a nikoliv do přestupkového zákona, které bylo oním formálním základem argumentace.

Ačkoliv, jak připustil i NSS, je jednání mající znaky přestupku po své obsahové stránce přestupkem, nejedná se o institut totožný, z čehož také vyplývají dvě důležité skutečnosti. Jednak vzhledem k vynětí z osobní působnosti přestupkového zákona v § 4 odst. 5 písm. a vzhledem k závěrům NSS lze tvrdit, že příslušník bezpečnostního sboru se přestupku jako takového dopustit nemůže.¹⁰¹ Druhým tentokrát ryze procesním důsledkem je, že o jednání, které má znaky přestupku, se povede řízení podle hlavy IV SIPoBez, tedy stejně jako v případě běžného kázeňského přestupku.

Zajímavým teoretickým východiskem, které by korespondovalo se závěry NSS, by bylo rozdělení kázeňského přestupku v užším smyslu a širším smyslu. V užším smyslu by se jednalo pouze o kázeňský přestupek podle § 51 SIPoBez, kdežto pod kázeňský přestupek v širším smyslu by byl řazen onen v užším smyslu a dále jednání mající znaky přestupku. Toto řešení by zároveň nenarušovalo dělení vyplývající z reformy správního trestání. Nedochozí totiž k přidávání dalších kategorií vedle těch již zavedených, což je vzhledem k tomu, že přehlednost byla jedním z cílů reformy, jistě žádoucí. Označení kázeňský přestupek v užším smyslu navíc explicitně používá i rozšířený senát NSS ve výše citovaném rozsudku. Přestože o kázeňském přestupku

¹⁰⁰ Např. § 8 odst. 1 písm. a) bod 1 zákona o některých přestupcích nebo §125c a násl. zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)

¹⁰¹ Srov. VETEŠNÍK, Pavel. § 4 [Osobní působnost]. In: JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 33, marg. č. 20.

v širším smyslu NSS nehovoří, jeví se toto dělení jako smysluplné, a proto jej bude ve zbytku práce užito. Kázeňským přestupkem v užším smyslu se tedy nadále v této práci rozumí kázeňský přestupek, tak jak je definován v § 50 odst. 1 SÍPoBez, zatímco přestupkem v širším smyslu je kázeňský přestupek v užším smyslu a též jednání, které má znaky přestupku.

3. Kázeňské tresty

Stejně jako SIPOBez pracuje s nástroji pozitivní motivace pro zajištění řádného plnění povinností a obsahuje pro tento účel institut kázeňských odměn v § 49, neopomíjí situace opačné, kdy naopak stanovené povinnosti dodržovány nejsou. Na případy, kdy dojde k zaviněnému jednání, které porušuje služební povinnost, reaguje SIPOBez § 51. V odstavci 1 jsou vyčteny všechny kázeňské tresty, které mohou být příslušníkovi za spáchání kázeňského přestupku v širším smyslu uloženy. Ještě před rozbořem jednotlivých postihů a jejich odlišností, je důležité zabývat se otázkou, jaký je vůbec účel jejich ukládání.

3.1. Účel kázeňských trestů

Přestože se druhy trestů svým charakterem a přísností liší, základní účel, který je jejich využitím sledován je u všech stejný.¹⁰² Účel trestu se opět odvíjí od samotné podstaty toho, za co je ukládán, tedy disciplinárního deliktu. Jeho základem je porušení kázně. Nepřekvapivě je tak dle některé literatury primárním cílem uložení disciplinárního trestu obnovení této narušené kázně. Současně má být uložení sankce docíleno nápravy provinivšího se příslušníka.¹⁰³

Podle § 186 odst. 9 SIPOBez je možné od uložení kázeňského trestu v rozhodnutí o kázeňském přestupku upustit, jestliže k nápravě příslušníka postačí samotné projednání kázeňského přestupku. Jako primární cíl se po přečtení tohoto ustanovení jeví spíše náprava příslušníka, jelikož právě ona (nikoliv obnovení kázně) může vést k upuštění od uložení trestu. Argumentem proti tomuto tvrzení by mohlo být, že náprava příslušníka by měla vést k obnovení kázně. Tento argument se ovšem jeví jako lichý, jelikož by zároveň platilo, že do momentu napravení příslušníka, který by měl nastat až po potrestání, je kázeň narušena.¹⁰⁴ K momentu obnovení kázně ovšem fakticky dochází spíše v momentě, kdy je upuštěno od jednání, které ji porušuje a následná disciplinární reakce se nejeví jako nutná podmínka. Text zákona tedy spíše inklinuje k užšímu vymezení účelu trestu, kterým je pouze náprava příslušníka, který spáchal kázeňský přestupek. Nicméně nelze rozporovat, že je-li kázní míněno dodržování pravidel v dlouhodobém časovém horizontu a jejím narušením spíše soustavné nedodržování povinností nežli jednorázové prohřešky, povede náprava příslušníka bezesporu k jejímu postupnému obnovení. Účel trestu se tak odvíjí od definice kázně, kterou si interpret zvolí.

¹⁰² Pozn. Jednotlivé tresty mohou mít vedle obecného účelu, ještě svůj vlastní specifický, jak je nejlépe vidět u trestu propadnutí věci (vizte níže v kapitole Druhy trestů)

¹⁰³ TOMEK, Petr a NOVÝ, Karel. Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7.

¹⁰⁴ Pozn. Vedle toho autor komentovaného textu (98) nedává najevo, že by mezi nápravou příslušníka a obnovením kázně byl vztah kauzality, ale spíše korelace.

Stejně jako tresty obsažené v trestním zákoníku i ty ve SLPoBez nepůsobí pouze proti osobě pachatele. Na jedné straně je snaha přinutit příslušníka k nápravě tedy k podrobení se kázní sboru - v takovém případě jde o tzv. individuální prevenci, které má být dosaženo především uložením a vykonáním trestu. Vedle vykonání trestu, je ale i pro všechny příslušníky, kteří jsou potencionálními pachateli kázeňského přestupku, všudypřítomná pohrůžka trestu. Právě hrozba sankce zajišťuje i tzv. generální prevenci, kdy trest působí výchovně, tím, že od nežádoucího jednání odrazuje ostatní možné provinilce proti služební kázní.

Vedle prevence, je další neopominutelnou funkcí trestu represe. V trestním právu jsou tresty někdy rozdělovány právě na výchovné (preventivní) a represivní, podle toho, která ze složek u daného trestu převládá.¹⁰⁵ Obě funkce spolu ale významně souvisejí. Aby bylo dosaženo preventivních účinků, je potřeba způsobení určité újmy. Důležitá je ovšem míra této represe. Je pochopitelné, že příliš mírný trest nepovede k nápravě. Kýženého výsledku nebude nicméně dosaženo ani uložením trestu nepřiměřeně přísného. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby zákon umožňoval dostatečnou diferenciaci trestů, a zároveň musí být dodrženy zásady jejich ukládání, tak aby byl trest spravedlivý, čímž bude naplněn jeho účel.¹⁰⁶

3.2. Druhy kázeňských trestů

Celkem se v § 51 odstavci 1 nachází těchto 7 trestů:

- a) písemné napomenutí,
- b) snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců,
- c) odnětí služební medaile,
- d) odnětí služební hodnosti,
- e) pokuta,
- f) propadnutí věci, nebo
- g) zákaz činnosti.

Přestože uvedený výčet přímo nestanoví hierarchizaci mezi jednotlivými postihy, nauka ji dovozuje podle druhu a míry újmy, která je uložením způsobena.¹⁰⁷ Jako nejméně přísné potrestání se dle těchto kritérií jeví písemné napomenutí, které působí pouze určitý morální odsudek. Stejný účinek má i odnětí služební medaile. Zde je ale zásah do morální sféry

¹⁰⁵ KALVODOVÁ, Věra. § 52 [Druhy trestů]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 7.

¹⁰⁶ Srov. VANDUCHOVÁ, Marie, PÚRY, František. Díl 1. [Druhy trestních sankcí a obecné zásady pro jejich ukládání (§ 36-38)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. Trestní zákoník. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 776, marg. č. 3.

¹⁰⁷ str. 239 TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2,

příslušníka patrně významnější, protože je spojen se ztrátou medaile, která představuje ocenění za předchozí zdárnou činnost. Odebráním této kázeňské odměny, je tak provinilci dáno najevo, že daný kázeňský přestupek, je svým významem postaven na roveň předchozím úspěchům, za které byl oceněn v minulosti. Charakteristickou zvláštností odnětí služební medaile je, že se jedná postih, u nějž je okruh potenciálních osob, jimž může být uložen, omezen, a to logicky na ty osoby, jimž se dostalo v minulosti ocenění podle § 49 odst. 2 písm. c) SÍPoBez. Tím, že je tímto trestem způsobena morální újma, je příhodné, aby byl ukládán především za takové provinění, které se svou povahou nějakým způsobem příčí profesní etice či cti, dané například etickým kodexem.

Dalo by se uvažovat o tom, že v případě kázeňského trestu odnětí služební medaile je spojena morální újma s materiální, což jej také činí přísnějším oproti písemnému napomenutí. Nicméně medaile představuje hlavně odměnu morální nikoliv materiální, jelikož vedle ní existuje také odměna v podobě peněžitého nebo věcného daru, která právě v tomto směru s medailí kontrastuje a ukazuje pravý charakter obou ocenění.

Vedle morální újmy, je společným znakem trestů snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců, pokuty a propadnutí věci zároveň právě újma materiální. V případě prvních dvou ze jmenovaných je jasné, že materiální újma bude představována finanční penalizací v částce přesně vyčíslitelné v penězích. Tímto se vymyká trest propadnutí věci. Ač o specifickém účelu důvodová zpráva k SÍPoBez mlčí, je nepochybné, že trest propadnutí věci je obdobou stejnojmenného institutu v § 35 písm. d) přestupkového zákona či § 70 trestního zákoníku. Právě v trestním zákoníku je blíže specifikován smysl tohoto trestu, který spočívá v odnětí věci pachatele, která byla ke spáchání v tomto případě přestupku užita nebo určena, případně byla jeho spácháním získána nebo byla nabyta za věc tímto způsobem získanou. Odnětí dané věci tedy v některých případech cílí na znemožnění pokračování v nežádoucí činnosti. Limitem uložení tohoto trestu je pak hodnota věci, resp. poměr její hodnoty k povaze spáchaného přestupku.

Vedle již popsanych trestů pokuty a propadnutí věci, je dalším trestem ukládaným výlučně za jednání, které má znaky přestupku, trest zákazu činnosti. Za užití § 189 odst. 1 písm. k) SÍPoBez ve spojení s § 47 přestupkového zákona lze příslušníkovi, stejně jako ostatním osobám, na které dopadá obecná úprava, zakázat pouze činnost, ke které je třeba veřejnoprávního oprávnění a to pouze pokud takový zákaz zákon jako trest stanoví.¹⁰⁸ Rovněž pro příslušníky bezpečnostních sborů platí omezení délky tohoto trestu nejdéle na 3 roky.

¹⁰⁸ Pozn. příp. také činnost, kterou příslušník vykonává ve služebním poměru, došlo-li k přestupku při výkonu této činnosti nebo v přímé souvislosti s ní.

SIPoBez navíc v § 189 odst. 4 pouze pro tento trest explicitně stanoví, že se vykoná i tehdy, jestliže příslušníkovi, kterému byl uložen, skončil služební poměr. Délka tohoto kázeňského trestu teda není nijak omezena setrváním daného příslušníka v bezpečnostním sboru.

Nejnovějším kázeňským trestem je zároveň i ten patrně nejprísrnější. Je jím trest odnětí služební hodnosti. Dle důvodové zprávy má být ukládán pouze za jednání, kterým se závažným nebo opakovaným způsobem porušuje služební kázeň, nebo za jednání, které zakládá skutkovou podstatu přestupku. Ač jiným způsobem než ostatní kázeňské tresty i tento v sobě spojuje materiální a morální újmu. Morální újmu lze spatřovat v tom, že provinilec přichází udělením trestu o hodnost, tedy jisté postavení, které budoval celou dobu, kdy byl součástí bezpečnostního sboru. Materiální újma se pak skrývá v důsledku, který je s uložením tohoto trestu nevyhnutelně spjatý. Tímto nevyhnutelný důsledkem je dle § 42 odst. 1 písm. e) obligatorní propuštění příslušníka ze služebního poměru. Skončením služebního poměru je pak způsobena materiální újma v podobě ztráty budoucího platu.

Za zmínku jistě stojí, že dle § 155 a 157 SIPoBez *a contrario* není tento způsob skončení služebního poměru překážkou k získání odchodného a výsluhového příspěvku. Nesporně je to dáno tím, že prohřešky, za které může být odnětí služební hodnosti uděleno, jsou obdobou přestupku, zatímco ke zbavení příslušníka nároku na odchodné a výsluhy je potřeba spáchání činu mnohem závažnějšího. Dle § 42 SIPoBez není takto vážným prohřeškem ani běžný nedbalostní trestný čin. Naopak pouze úmyslný trestný čin nebo zavržení hodné jednání mající znaky trestného činu, kterým byl porušen služební slib a které je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru, jsou sankcionovány ztrátou zmíněných odměn.

3.3. Tresty ukládané za jednání, které má znaky přestupku

Odstavec 2 § 51 SIPoBez stanoví, že kázeňské tresty uvedené v odstavci 1 písm. e) až g) tedy pokutu, propadnutí věci a zákaz činnosti lze uložit pouze za jednání, které má znaky přestupku. Toto omezení je reakcí na vynětí z osobní působnosti přestupkového zákona v § 4 odst. 5 písm. a), na základě kterého se ve spojení s § 186 odst. 1 SIPoBez povede řízení o jednání, které má znaky přestupku podle SIPoBez. Druhy správních trestů, které lze uložit za přestupek (osobám, na které přestupkový zákon dopadá), jsou vymezeny v § 35 přestupkového zákona takto: *a) napomenutí, b) pokuta, c) zákazu činnosti, d) propadnutí věci nebo náhradní hodnoty, e) zveřejnění rozhodnutí o přestupku*. Zatímco překryv některých trestů ukládaných za přestupky a trestů, které lze uložit za jednání, které má znaky přestupku, není ničím překvapivým (naopak je logickým důsledkem vynětí z osobní působnosti přestupkového zákona), na rozdílnost seznamů trestů v těchto dvou předpisech by mohlo být poukazováno, jako

na případný zdroj odlišného zacházení s příslušníky bezpečnostních sborů oproti běžným pachatelům přestupků. Obavy, že by zákon těmito odlišnostmi nějak zvýhodňoval příslušníky bezpečnostních sborů v oblasti přestupků oproti ostatním, nejsou příliš na místě.

V první řadě je potřeba vymezit, jaké kázeňské tresty mohou být uděleny za jednání, které má znaky přestupku. Odstavec 2 sice stanoví, že tresty uvedené v odstavci 1 písm. e) až g) lze uložit pouze za jednání, které má znaky přestupku. To ovšem neznamená, že ostatní tresty za takové jednání být uloženy nemohou, nýbrž jde pouze o negativní vymezení trestů, které je možné uložit za kázeňský přestupek. Kázeňské tresty v odstavci 1 písm. e) až g) lze dle věty druhé odstavce 2 uložit společně, popřípadě společně s kázeňskými tresty uvedenými v odstavci 1 písm. a) a c). Citovaná věta ovšem svým významem nevylučuje, že by tresty v odstavci 1 písm. a) a c) nemohly být za jednání, které má znaky přestupku uloženy samostatně, nýbrž pouze vytváří možnost pro kombinaci jednotlivých postihů.

O trestech pod písmeny b) a d) tedy o snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců a odnětí služební hodnosti SIPoBez v § 51 ve vztahu k jednání majícímu znaky přestupku mlčí. Ovšem v § 189 odst. 3 je naopak trest snížení základního platu explicitně umožněn a dokonce je specifikována jeho maximální výše.

V případě trestu odnětí služební hodnosti takováto další zmínka v SIPoBez chybí, a tak by se u tohoto nejpřísnějšího trestu dalo za využití argumentu *a contrario* § 51 odst. 2 dojít logickou výkladovou metodou i k opačnému závěru, tedy, že odnětí služební hodnosti uložit za jednání mající znaky přestupku nelze. Vzhledem k přesahu trestněprávních zásad do správního trestání lze k totožnému závěru dojít i zohledněním zásady *nulla poena sine lege*. Dle literatury ovšem nelze uložení tohoto trestu vyloučit.¹⁰⁹ Tento názor potvrzuje i rozhodnutí NSS, čímž je otázka použití tohoto trestu v souvislosti s jednáním majícím znaky přestupku postavena najisto.¹¹⁰ Na rozdíl od kázeňského přestupku v užším smyslu, přichází tedy v tomto případě v úvahu uložení všech kázeňských trestů vyjmenovaných v § 51 odst. 1 SIPoBez.

V porovnání se zákonem o některých přestupcích, je jediným trestem, kterému se příslušníci bezpečnostních sborů zcela vyhnout díky zvláštní úpravě, zveřejnění rozhodnutí o přestupku. Vedle toho nedisponuje výčet kázeňských trestů ve SIPoBez modifikací trestu propadnutí věci, který je v přestupkovém zákoně rozšířen na propadnutí věci nebo jiné hodnoty. Tato modifikace upravená blíže v § 49 přestupkového zákona reaguje na situace, kdy pachatel věc, která by mohla být prohlášena za propadlou, před uložením propadnutí věci zničí, poškodí,

¹⁰⁹ str. 231 FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. Správní právo trestní. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2016, č. j. 5 As 35/2014-25

zciží, zatají, učiní neupotřebitelnou nebo zužitkuje, nebo jestliže jinak propadnutí takové věci zmaří. Není ovšem pravdou, že příslušníků bezpečnostních sborů se tato modifikace trestu netýká. Tuto pouze zdánlivou mezeru zaceluje § 189 odst. 1, který stanoví okruh situací při projednávání jednání, které má znaky přestupku, kdy se postupuje podle zvláštního právního předpisu. Takovouto situací je dle písm. m) téhož ustanovení i ukládání propadnutí náhradní hodnoty nebo zabránění náhradní hodnoty.

Při celkovém zhodnocení naopak speciální úprava ve SÍPoBez působí přísněji. Oproti „běžnému“ přestupkovému režimu jsou zde totiž navíc obsaženy tresty pod písm. b) snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců, c) odnětí služební medaile a d) odnětí služební hodnosti. Vzhledem k jejich povaze, je jasné, proč se v obecné přestupkové úpravě nenacházejí. Jedná se totiž tresty, jejichž uložení zákon předpokládá zejména za spáchání kázeňského přestupku v užším smyslu. I tak je ale nutné je brát v potaz, jelikož mohou být uloženy v kombinaci s ostatními a jedná se o tresty přísné. Zejména nesmí být opomenut trest odnětí služební hodnosti (jehož uložení za jednání mající znaky přestupku je sice nepravděpodobné, ale nelze vyloučit), který obligatorně vede k propuštění.

Jak úprava v přestupkovém zákoně tak SÍPoBez umožňují tresty kombinovat.¹¹¹ Nicméně SÍPoBez obsahuje větší paletu trestů, jejichž samotné ale i společné uložení přichází v úvahu. Z tohoto důvodu lze přestupkovou úpravu pro příslušníky bezpečnostních sborů alespoň v oblasti trestů za stejně přísnou ne-li přísnější než tu obecnou.

Zároveň při srovnání výběru kázeňských trestů, které lze uložit za jednání mající znaky přestupku, s těmi ukládanými za kázeňský přestupek, vychází jako širší a tedy pestřejší ta, jež je pro příslušníky bezpečnostních sborů náhradou za přestupkový zákon. Vzhledem k zúžení výčtu v § 51 odst. 2 totiž přichází v úvahu za kázeňský přestupek pouze a) písemné napomenutí, b) snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců, c) odnětí služební medaile a d) odnětí služební hodnosti.

K zamyšlení může být absence trestu zveřejnění rozhodnutí o přestupku mezi kázeňskými tresty v SÍPoBez. Kdyby byl tento trest zařazen mezi kázeňské tresty v SÍPoBez, mohlo by sice dojít k jistému přiblížení speciální a obecné úpravy, nicméně tento postih působí pouze morální újmu, a podobného účelu může být dosaženo např. uložení trestu písemného napomenutí dle § 51 odst. 1 písm. a) SÍPoBez. V souhrnu tedy spíše převládají důvody k zachování současného stavu.

¹¹¹ Srov. § 36 přestupkového zákona

4. Komparace s osobami podléhajícími vojenské kázeňské pravomoci

V této práci již byla zmíněna určitá blízkost mezi bezpečnostními sbory a ozbrojenými silami, která vychází z jejich příbuzného účelu. Jestliže lze zjednodušeně jako primární funkci bezpečnostních sborů označit zajišťování vnitřní bezpečnosti, může být stejné simplifikace využito u ozbrojených sil, a lze tak tvrdit, že slouží k zajišťování bezpečnosti vnější. Tou se rozumí: „...zajištění územní celistvosti, vnější svrchovanosti a nezávislosti státu, nedotknutelnosti jeho státních hranic a dále ochrana jeho zastupitelských úřadů, členů diplomatického sboru a dalších občanů (zejména v případě hrozby mimořádné události v zahraničí nebo po jejím vzniku).“¹¹² Z důvodu blízkosti těchto dvou celků představují vhodné subjekty ke srovnání.

Značná podobnost existuje i v rovině kázeňského trestání včetně trestání za přestupky. Ta je dána jednak stanovením vojenské kázeňské pravomoci v § 50 VojZ a dále § 4 odst. 5 přestupkového zákona, který stejně jako v písm. a) pro příslušníky bezpečnostních sborů stanoví v písm. b) vynětí z osobní působnosti pro osoby podléhající vojenské kázeňské pravomoci. Těmito osobami jsou především vojáci z povolání a dále vojáci v záloze ve službě, pokud se dopustí jednání, které má znaky přestupku při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s jejím výkonem. Ač je sice shodně vyloučeno použití přestupkového zákona pro obě skupiny, následné řešení problematiky zahrnutí sankcionování jednání, které je tímto předpisem upraveno, do jiných zákonů se značně liší.

Identická není ani úprava tykající se trestání kázeňských přestupků v užším smyslu, ačkoliv v tomto případě, nejsou rozdíly tak markantní jako u přestupků, resp. jednání majícího znaky přestupku. Proto bude nejdříve věnována pozornost právě kázeňským přestupkům.

4.1. Kázeňský přestupek osob podléhající vojenské kázeňské pravomoci

Stejně jako SIPoBez i VojZ obsahuje vlastní definici kázeňského přestupku, a to v § 51 odst. 1, který stanoví, že: „Kázeňským přestupkem se rozumí zaviněné jednání, které je v rozporu s právními předpisy nebo vojenskými řády, předpisy a rozkazy, není-li trestné podle trestního zákona.“

Jak je z citovaného ustanovení patrné, v případě vojenské úpravy byl dán větší důraz na precizaci pramenů, jež stanoví pravidla chování, jejichž porušení bude znamenat spáchání kázeňského přestupku. Naopak v případě SIPoBez byla podtržena skutečnost, že zákon a další prameny vymezují okruh služebních povinností, jejichž dodržování je kázeňským trestáním

¹¹² MINISTERSTVO VNITRA ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek
Krizové řízení <https://www.mvcr.cz/soubor/bezpecnost-pdf.aspx>

vynucováno a chráněno. Tím, že VojZ hovoří pouze o rozporu s prameny a nestanoví podmínku porušení služební povinnosti, může zdánlivě působit šířeji. Ovšem rozpor se zmíněnými prameny bude pravděpodobně vždy způsoben porušením povinností z těchto pramenů plynoucích, i když to není explicitně uvedeno. Z tohoto důvodu je vlastně rozpor s jednotlivými prameny příliš široké vymezení téhož.

Ačkoliv obě definice kázeňského přestupku obsahují negativní vymezení vůči trestnímu právu, i zde se nalézají odchylky. Zatímco SÍPoBez z důvodů v této práci již vysvětlených negativně vymezuje kázeňský přestupek vůči trestnému činu, VojZ se i v tomto případě drží pramenů práva, když za kázeňský přestupek označí jednání, které není trestné podle trestního zákona. Vezme-li se v úvahu § 110 trestního zákoníku, který stanoví, že trestními zákony se rozumí trestní zákoník a podle povahy věci i zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů a zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, jeví se vzhledem ke specialitě subjektu kázeňského přestupku zúžení definice v VojZ jako nadbytečné a krkolomné. Text tohoto předpisu vylučuje z definice kázeňského přestupku jednání, které je vyloučeno již samotnou povahou definovaného pojmu.

Na rozdíl od definice v § 50 odst. 1 SÍPoBez bylo opomenuto explicitní vymezení kázeňského přestupku vůči přestupku či jednání majícímu znaky přestupku. Jak bylo rozebráno výše v této práci, toto negativní vymezení slouží k vyloučení souběhu přestupku kázeňského a „běžného“. Zároveň není zřejmá hierarchie mezi oběma zmíněnými přestupky a není tak zcela jasné, jak se dané jednání posoudí. Jelikož se za uvedená jednání udělují odlišné tresty (rozdílně od SÍPoBez) jedná se o závažné opomenutí. Po vzoru předpisu pro příslušníky bezpečnostních sborů by analogicky z důvodu subsidiarity měla být dána přednost „běžnému“ přestupku před kázeňským.

Odpovědnost za kázeňský přestupek je v obou porovnávaných předpisech založena na zavinění. Jako nedostatek úpravy v VojZ lze hodnotit chybějící definici zavinění. Ačkoliv je možné použít formulaci zavedenou teorií trestního práva, je její zakotvení v SÍPoBez nepochybně lepší variantou, jelikož jasně vymezuje všechny přípustitelné formy zavinění u kázeňského přestupku.

Srovnání definic kázeňského přestupku lze uzavřít jejich posledním rozdílem, který spočívá v absenci zahrnutí „dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby“ nebo obdobného spojení v definici podle VojZ. Paradoxní na tomto je, že na rozdíl od SÍPoBez, který dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby jako kázeňský přestupek explicitně stanoví, VojZ podobnou formulaci do definice nezařazuje, ale následně stanoví jako jeden

z kázeňských trestů výstrahu pro neodpovědný výkon služby [§ 53 odst. 2 písm. c)]. Toto by se ovšem dalo hodnotit také jako jistý nedostatek SÍPoBez a *de lege ferenda* by lze navrhnout doplnění trestu postihující dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby do § 50 odst. 1 SÍPoBez.

Ze srovnání definic kázeňského přestupku vychází s ohledem na výše uvedené lépe ta ze SÍPoBez, což je lze vzhledem k datu platnosti předpisů hodnotit jako posun správným směrem. Avšak i definice kázeňského přestupku ze SÍPoBez by mohla být částečně změněna po vzoru té z VojZ. Hlavní výhodou VojZ v tomto smyslu představuje výčet jednotlivých pramenů. Ačkoliv, jak bylo nastíněno výše, nebyl výčet ve vojenské úpravě zkonstruován ideálně, jistý benefit přináší resp. při vhodné formulaci výčtu pramenů v definici ve SÍPoBez by přinést mohl. Taxativní seznam právních předpisů či jiných pramenů práva by ještě přesněji mohl vyznačit hranice pojmu kázeňský přestupek. To je jev samozřejmě žádoucí, jelikož přesné definice v právním řádu vedou k větší právní jistotě.

De lege ferenda by takto posílená definice v SÍPoBez mohla znít např. takto: „Kázeňským přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, plynoucí z tohoto zákona, zákonů upravující činnost jednotlivých bezpečnostních sborů, etických kodexů bezpečnostních sborů, interních předpisů bezpečnostních sborů a rozkazů, ale nejde o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku. Za takové jednání se považuje i dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení.“

Rizikem uzavřeného výčtu je vždy hrozba opominutí určité důležité položky - v tomto případě právního pramenu. Nicméně za předpokladu, že cílem modifikace definice je zvýraznění jejích hranic, nelze takového účinku dosáhnout za užití výčtu demonstrativního. Ochrana před tímto rizikem tedy nepředstavuje použití slov jako „zejména či například“, nýbrž pouze precizním zvolení jednotlivých pramenů ve výčtu. Výhodou provedeného srovnání je, že při tvorbě výčtu pramenů do nového ustanovení SÍPoBez by mohlo pomoci poukázání na nedostatky VojZ provedené výše.

Výčet kázeňských trestů v § 53 VojZ je znatelně kratší než jeho protějšek v SÍPoBez. Vedle již zmíněného trestu *c) výstrahy pro neodpovědný výkon služby* jsou ve zmíněném ustanovení zakotveny tresty: *a) napomenutí, b) písmenná důtka a d) snížení služebního platu až o 15 % až na dobu 6 měsíců*. Vyšší počet kázeňských trestů v SÍPoBez je zapříčiněný sloučením trestů za kázeňský přestupek v užším smyslu a jednání mající znaky přestupku. Počet trestů, které lze uložit za kázeňské přestupky v užším smyslu, je ovšem v obou předpisech stejný.

Co do podstaty se ovšem kázeňské tresty v VojZ od těch v SÍPoBez liší významně. Při bližším rozboru postihů hrozícím příslušníkům bezpečnostních sborů byly zmíněny dva

druhy újmy - morální a materiální. Z tohoto pohledu jsou tresty v § 51 SlPoBez odst. 1 [a) písemné napomenutí, b) snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců, c) odnětí služební medaile, d) odnětí služební hodnosti] poměrně rozdílné. Pouze písemné napomenutí a odnětí služební medaile působí stejnou tedy morální újmu. Co je ovšem velice důležité, že míra újmy je v obou případech znatelně odlišná. Zde právě panuje zásadní rozdíl. V VojZ působí tři ze čtyř trestů [a) napomenutí, b) písemná důtka, c) výstraha pro neodpovědný výkon služby] stejný druh újmy, z nichž každý sice působí jinou měrou, leč rozdíl není tak patrný jako u zmiňované dvojice ve SlPoBez (příčemž ještě lze přihlídnout k názoru některých autorů, že odnětí služební medaile nepůsobí pouze morální újmu).¹¹³ Je-li ke všemu zmíněnému přičten fakt, že mezi tresty (stejně jako v SlPoBez) není přesně daná zákonná hierarchie a je nutné ji opět dovozovat, vyvstávají dvě otázky - proč VojZ obsahuje tři natolik podobné tresty a je-li pro jejich koexistenci důvod.

Odpověď na tyto otázky vězí v (ne)diferenciaci zmíněných trestů. Tu je možné dovozovat ze zákonného seřazení v ustanovení § 53 odst. 2. Dalším vodítkem jsou přílohy 7-9 Základního řádu ozbrojených sil České republiky, který ovšem pouze formalisticky stanovuje kázeňskou pravomoc v oblasti trestů vůči jednotlivým hodnostem. Jinými slovy je v něm stanoveno, kdo může komu uložit jaký druh trestu. Bližšímu přiblížení jednotlivých druhů trestů se ovšem nevěnuje ani Základní řád ozbrojených sil České republiky, ani VojZ, důvodová zpráva k tomuto zákonu nebo komentář. Jelikož není zcela zjevný charakter jednotlivých postihů, je problematické uplatňování základních zásad, jako jsou individualizace a přiměřenost, při jejich ukládání. Vzhledem k tomu, že z materiálního hlediska se tresty liší pouze mírou morální újmy, kterou lze ještě k tomu hůře odstupňovat nežli újmu materiální, a s přihlídnutím k absenci další jasné odlišnosti trestů, lze hodnotit současné stanovení tři takto podobných trestů jako nadbytečné a v praxi potenciálně velice problematické.

Při zohlednění procesních problémů vojenského kázeňského řízení, které jej činí poměrně dlouhé a nákladné, není s podivem, že ke kázeňskému trestání méně závažných porušení kázně často nedochází.¹¹⁴ Vedle toho, že ignorace méně závažných provinění absolutně narušuje preventivní funkci kázeňského trestání, je zcela bezpředmětné mít k dispozici tři obdobné tresty, z nichž dva (napomenutí a písemná důtka) mají být zjevně dle svého charakteru reakcí právě na méně závažné kázeňské přestupky.

¹¹³ Str. 239 TOMEK, Petr. Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou. Olomouc: ANAG, 2019-. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-234-2.

¹¹⁴ Srov. Hudeček. Současná praxe kázeňského trestání vojáků z povolání str. 40

Vedle těchto tří srovnatelných trestů se v § 53 VojZ konkrétně v odst. 2 písm. d) nachází ještě trest *snížení služebního platu až o 15 % až na dobu 6 měsíců*. Tento lze hodnotit jako obdobu trestu *snížení základního tarifu až o 25 % na dobu nejvýše 3 měsíců* ze SIPoBez. Jak je na první pohled patrné zákonodárce zde pracuje se třemi parametry - 1. částka (základ), ze které se bude vypočítávat srážka, 2. procentuální výše určující snížení základu, 3. doba, na kterou je možné sankci uložit. V obou srovnávaných případech se tato kritéria sice liší, ale ne jednostranně, takže v souhrnu lze nastavení tohoto trestu v obou předpisech hodnotit jako obdobné.

Ke zvážení je, jestli by mix kritérií směrem „nahoru“, tedy např. možnost snížení základu *o 25 % na dobu až 6 měsíců* neumožňovalo lepší individualizaci trestu. Tímto způsobem by jednak bylo možné uložit trest v rámci většího rozpětí, ale také ho například rozložit do delšího časového období, aby příliš neovlivnil negativně příjem rodiny, bude-li uložen jejímu živiteli, čímž lze lépe zohlednit zásadu personalizace sankce. Tato modifikace by vzhledem k fakticky velice omezenému druhu trestů v VojZ prospěla právě jemu, ale s ohledem na možné lepší zohlednění zásad individualizace a personalizace, by mohla být přínosnou i v SIPoBez. Trest stanovený tímto způsobem by byl zároveň dostatečně určitý, aby byla naplněna zásada *nulla poena sine lege certa*.

Ačkoliv byl tímto výčet kázeňských trestů v VojZ vyčerpán, za zmínku stojí fakt, že v § 21 tohoto zákona je zakotven institut odnětí hodnosti. Dle odstavce 1 tohoto ustanovení se hodnost odejme vojákovi za úmyslné zvlášť závažné porušení služebních povinností. Přičemž odstavec 3 téhož ustanovení stanoví, že dnem odnětí hodnosti zaniká vojákovi služební poměr. Zde se opět ukazuje odlišný přístup nastavený v těchto dvou předpisech, když ve své podstatě totožné ustanovení obsahuje i SIPoBez, ovšem s tím rozdílem, že je zařazeno mezi kázeňskými tresty. V obou případech se jedná o výjimečný a přísný postih, jehož nevyhnutelným následkem je konec služebního poměru. Zároveň se jedná o reakci na slovy SIPoBez *„kázeňský přestupek se zvlášť škodlivým následkem, kázeňský přestupek spočívající v závažném porušení povinností...“* a slovy zákona o vojácích: *„úmyslné zvlášť závažné porušení služebních povinností,“*, z čehož je též patrná podobnost těchto institutů.

Zásadní rozdíl spočívá v tom, že v řízení dle SIPoBez jde o ukládání kázeňského trestu v kázeňském řízení, zatímco dle VojZ jde o zvláštní typ řízení ve věcech služebního poměru, které má svoji zvláštní úpravu v § 147-148 VojZ. Zároveň platí, že jde o řízení samostatné, které není nikterak podmíněno případně vedeným kázeňským, správním či trestním řízením a není závislé na jejich výsledku. Případný kázeňský postih proto nevyklučuje, aby za totéž jednání byla

odňata hodnost.¹¹⁵ Tento závěr Městského soudu v Praze může v praxi s ohledem na druhy kázeňských trestů vyvářet až absurdní situace, kdy osobě mohou být uloženy dva tresty, jejichž podstatou je morální odsudek nebo bude snížen služební plat vojákoví, jehož služební poměr zaniká.

Další zvláštností či možná spíše neduhem VojZ je, že v souvislosti s odnětím služební hodnosti hovoří o zvlášť závažném **porušení služebních povinností** (tedy stejně jako SIPoBez o kázeňském přestupku v § 50), ale kázeňským přestupkem rozumí zaviněné jednání, které je v rozporu s vyjmenovanými prameny práva. Zde se tedy odchyluje od pramenů práva, kterého se drží u definice kázeňského přestupku, čímž je trochu narušena jeho vnitřní jednota. Důvodem, který by mohl být v jistém smyslu ospravedlňující, je, že tímto mělo být dáno najevo, že kázeňské řízení a řízení o odnětí služební hodnosti spolu nijak nesouvisejí.

Vzhledem k totožnému charakteru (tedy příčině, následku i účelu) institutů odnětí služební hodnosti v obou předpisech, zbytečné komplikaci VojZ způsobené zaváděním dalších pravidel pro zvláštní řízení a dovozené možné kombinaci postihů, které ale dohromady příliš dobře nefungují, by bylo vhodné změnit úpravu v tomto předpise po vzoru SIPoBez. Jelikož současná úprava pro příslušníky bezpečnostních sborů, žádným ze zmíněných nedostatků netrpí, lze ji v tomto ohledu hodnotit jako velice dobře koncipovanou.

Přestože úprava v SIPoBez byla vyhodnocena jako zdařilejší, z nedostatků VojZ by mohla čerpat i ona. Existence tří podobných trestů ve VojZ totiž nabízí otázku, který z nich je nejvhodnější či otázku, jestli by bylo možné vytvořit nový druh postihu, který by v sobě kombinoval prvky napomenutí, písemné důtky a výstrahy pro neodpovědný výkon služby. Zde se nachází další přidaná hodnota prováděné komparace pro SIPoBez. Tento předpis sice netrpí rozebíranou vadou obdobných postihů, ale obsahuje trest výše popsaným velice blízký, a sice písemné napomenutí. Možná i tento by mohl být nahrazen novým postihem, který by mohl případně působit přísněji než stávající sankce v 51 odst. 1 písm. a) SIPoBez.

Kdyby po takovém řešení praxe volala, zákonodárci by byl svěřen nesnadným úkol. Jak již bylo řečeno, je velice těžké pracovat s intenzitou morální újmy, kterou kázeňský trest působí. Možným řešením *de lege ferenda* by bylo připojení nových důsledků plynoucích z uložení nejslabšího kázeňského trestu. Potrestání písemným napomenutím by např. mohla následovat povinnost vykonat určité neoblíbené např. administrativní činnosti, se kterými se sbor v rámci svého působení musí zabývat. Takto by stále bylo naplněno kritérium působení výhradně morální újmy avšak její intenzita by byla zvýšena. Variantním řešením by bylo zavedení nového

¹¹⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2013, č. j. 5 Ad 3/2010-39

trestu vedle písemného napomenutí (inspirací může být např. výstraha pro neodpovědný výkon služby z VojZ), s nímž by (na rozdíl od „slabšího“ písemného napomenutí) byla spojena ona povinnost činit něco nad rámec služby.

Při zavádění navrhovaných změn by bylo nutné jasně vymezit možné dodatečné povinnosti, tak aby nedocházelo k nežádoucím následkům jako je např. tzv. bossing.¹¹⁶ Vedle toho zůstává otevřena otázka potřeby zavedení takové novoty, kterou ovšem určuje praxe.

4.2. Přestupek osob podléhajících vojenské kázeňské pravomoci

Oproti kázeňským přestupkům v užším slova smyslu se úprava „běžných“ přestupků v porovnávaných předpisech liší značně. Zásadní rozdílnost v přístupu k přestupkům způsobuje § 51 VojZ, který stanoví, že: „...jako kázeňský přestupek se vyřídí též jednání vojáka označené za přestupek ve zvláštním právním předpise.“ Citované ustanovení nepracuje s označením „jednání, které má znaky přestupku“, z čehož jasně plyne, že na rozdíl od příslušníků bezpečnostních sborů spáchání přestupku vojákem je v zásadě možné.¹¹⁷ Ačkoliv se to na první pohled nemusí zdát, tato odlišnost není relevantní pouze z teoretického hlediska. Přestože projednání přestupku vojáka bude dle citovaného ustanovení vyřízeno stejně jako jednání mající znaky přestupku příslušníka bezpečnostního sboru - tedy jako kázeňský přestupek v užším smyslu, bude se jednat o řízení, která jsou od základního kázeňského řízení (tedy od řízení o kázeňském přestupku v užším smyslu) zásadně odlišná.

Původcem rozdílného řízení je § 51 odst. 2 věta druhá. Zde je totiž stanoveno, že: „Orgány s kázeňskou pravomocí takový přestupek projednávají a ukládají za něj správní tresty a ochranná opatření podle zvláštních právních předpisů.“ Z tohoto důvodu mají řízení o přestupku a kázeňském přestupku společné jen to, který orgán bude příslušný dané skutky projednat a zápis do záznamu o odměnách a trestech.¹¹⁸

Nutno dodat, že stejná příslušnost správního orgánu není navíc absolutní vzhledem k § 4 odst. 6 přestupkového zákona, který stanoví, že při neznalosti skutečnosti správního orgánu, že obviněný je osobou uvedenou v odstavci 5 písm. a) nebo b) - (příslušníkem bezpečnostního sboru nebo osobou podléhající vojenské kázeňské pravomoci), do vydání rozhodnutí o přestupku v prvním stupni, projedná jeho jednání jako přestupek podle tohoto (přestupkového) zákona.

¹¹⁶ Pozn. Blíže k pojmu „bossing“ <https://www.nzip.cz/clanek/106-mobbing-a-bossing>

¹¹⁷ Pozn. Ačkoliv VojZ označuje dané jednání jako „jednání vojáka označené za přestupek ve zvláštním právním předpise“, a nikoliv jako „přestupek“ svojí povahou a tím, jak je projednáno a trestáno se blíží přestupku do takové míry, že ve srovnání s „jednáním, které má znaky přestupku“ dle SIPoBez jej lze přestupkem nazvat.

¹¹⁸ SKORUŠA, Leopold. Zákon o vojácích z povolání: komentář. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 9788075529299.

Ve srovnání s řízením o jednání majícím znaky přestupku příslušníka bezpečnostních sborů je tedy řízení o jednání vojáka označeném za přestupek ve zvláštním právním předpise zcela odlišené, a to jak po stránce hmotněprávní, tak po stránce procesní.

Jistou výhodou systému, který zakotvuje VojZ, představuje stejný, a tedy spravedlivý přístup v oblasti trestů v porovnání s ostatními osobami (civilisty). Jelikož má orgán s vojenskou kázeňskou pravomocí možnost vybírat ze stejné palety trestů jako jiný „běžný přestupkový“ správní orgán, měl by tak uložit stejný trest, jaký by v daném případě postihl kohokoliv jiného.

Za předpokladu, že by přestupkový zákon a zákon o některých přestupcích byly jedinými předpisy upravujícími problematiku přestupků a obsahující výčet všech existujících přestupků a trestů, dalo by se snad s velkým úsilím dosáhnout toho, že by orgány s kázeňskou pravomocí měly dostačující znalosti pro vyhodnocení toho, jaký druh trest v jaké výši uložit. Ačkoliv už jen fakt, že by orgány s kázeňskou pravomocí musely být školeny velmi intenzivně a často a vedle stránky teoretické, by bylo nutné zajistit i jejich seznámení s praxí, která je též klíčová zejm. pro určení výše trestu, vyvolává otázku, je-li opravdu vynaložení takového úsilí pro trestání v procentuálním vyjádření obyvatelstva tak malého množství potenciálních pachatelů žádoucí. Tento postup pak naráží na to, že předpoklad, který byl vznesen o zákonech obsahujících problematiku přestupků, je nepravdivý. Zvláštní část o přestupcích obsahují desítky předpisů, o nichž by v ideální situaci měly být orgány s kázeňskou pravomocí školeny. Už z tohoto důvodu lze označit úpravu ve SÍPoBez se značně omezeným počtem trestů za smysluplnější, protože předpoklad, že ten, kdo o jejich uložení rozhoduje, skutečně zná jejich podstatu a umí odhadnout též jejich intenzitu, je o dost realističtější.

Lze uzavřít, že úprava dle VojZ sice formálně umožňuje přiblížit trestání vojáků za jednání, které je ve zvláštních zákonech označeno za přestupek, trestání ostatních osob, které spáchají přestupek, nicméně kvůli výše predestřeným překážkám, které existují v praxi, je lepší variantou úprava dle SÍPoBez. Její nevýhoda spočívá v odlišném zacházení s příslušníky oproti ostatním lidem. Velice nežádoucí by bylo, kdyby příslušníci sborů měli privilegované postavení vůči ostatním, nicméně již dříve v této práci bylo popsáno, že co do výběru trestů tomu tak není. V tomto ohledu tedy úprava v SÍPoBez není na rozdíl od té pro vojáky problematická.

4.3. Výsledky komparace

Předmětem srovnání byla hmotněprávní stránka kázeňského trestání příslušníků bezpečnostních sborů a osob podléhajících vojenské kázeňské pravomoci se zaměřením na definici kázeňského přestupku a jednotlivé druhy kázeňských trestů. Porovnána byla úprava trestání kázeňského přestupku v širším smyslu.

Jako první proběhlo porovnání definic kázeňského přestupku podle obou předpisů. Z tohoto srovnání vychází jako lepší definice obsažená v SlPoBez. Tato je na rozdíl od definice v VojZ postavena na rozporu se služebními povinnostmi a nikoliv na rozporu s prameny práva, z nichž tyto povinnosti plynou. Definice v SlPoBez je stručnější a působí více logicky a především lépe vystihuje podstatu kázeňského přestupku. Fixace na prameny práva v definici dle VojZ navíc způsobuje problémy v části negativního vymezení kázeňského přestupku. Naopak po vzoru vojenské úpravy by *de lege ferenda* i v SlPoBez mohl být přesně stanoven výčet pramenů, které stanovují služební povinnost, tak aby o rozsahu pojmu nebylo vůbec pochyb.

Dále byly porovnávány jednotlivé druhy trestů, které jsou ukládány za kázeňské přestupky v užším smyslu. I zde má úprava pro příslušníky bezpečnostních sborů na vrch, jelikož je mnohem lépe diferenciována, protože lépe dokáže reagovat na jednotlivé odlišné podoby postihovaného jednání. Naopak tři ze čtyř trestů, s nimiž pracuje VojZ, jsou si velice podobné, jelikož se liší pouze mírou morální újmy. Z tohoto důvodu je pak zohlednění drobnějších odlišností jednotlivých prohřešků při ukládání trestů obtížné ne-li nemožné.

Nakonec bylo podrobena srovnání trestání obdob přestupků, která je v SlPoBez označena jako *jednání, které má znaky přestupku*, zatímco v VojZ jeho ekvivalent představuje *jednání vojáka označené za přestupek ve zvláštním právním předpise*. I zde výsledky komparace ukazují jako jednoznačně vhodnější řešení zvolené v SlPoBez. Hlavní rozdíl vojenské úpravy spočívá v zavedení *de facto* dvou zcela odlišných kázeňských řízení, kdy řízení o jednání vojáka označeném za přestupek ve zvláštním právním předpise probíhá před orgánem s kázeňskou pravomocí, jenž ovšem ukládá tresty, které stanoví zvláštní zákony o přestupcích. Právě toto představuje největší problém, jelikož tento orgán jen těžko může mít dostatečné znalosti a zkušenosti k ukládání těchto trestů.

Řešení, která by zlepšila dosavadní úpravu kázeňského práva v VojZ, by byla jistě celá řada, ale tato práce nemá za cíl zabývat se právní úpravou kázeňského práva vojáků *de lege ferenda*. Nicméně hned na první pohled se nabízejí dvě řešení, z nichž obě se dotýkají i úpravy disciplinárního trestání příslušníků bezpečnostních sborů. V obou případech by také pravděpodobně byly vyřešeny problémy, které jsou v práci nastíněny.

Jako prvním možné řešení se nabízí inspirace ve SlPoBez, kdy by jednání vojáka označené za přestupek ve zvláštním právním předpise bylo projednáváno jako kázeňský přestupek, bez dalších zbytečných odchylek. Toto řešení by samozřejmě vyžadovalo i reformu seznamu kázeňských trestů, kterou by ovšem bylo možné taktéž v určité či dokonce značné míře převzít ze SlPoBez.

Druhým řešením, k němuž má VojZ svým obsahem momentálně poměrně nakročeno a jevílo by se tak možná jako žádoucí, by bylo úplné vynětí přestupků z kázeňského práva. Jediné, co by se tímto změnilo, by bylo to, že orgán, který o přestupcích běžně rozhoduje a zná tak danou problematiku, by využil své znalosti i pro případy, kdy pachatelem bude voják.

Právě druhá varianta je klíčová pro položení zásadní otázky týkající se kázeňského práva příslušníků bezpečnostních sborů. Tato otázka zní: „Je opravdu nutné potažmo žádoucí, aby příslušníci bezpečnostních sborů byli vyňati z obecné přestupkové úpravy?“ Především této otázce bude věnována úvaha v následující části této práce.

5. Zařazení přestupků do kázeňského práva de lege ferenda

Pro zodpovězení předestřené otázky je nutné nejdříve zaobírat se důvodem vynětí příslušníků bezpečnostních sborů příp. dalších osob dle § 4 odst. 5 z působnosti přestupkového zákona.

Tento důvod ovšem nelze zcela s jistotou určit. Někdy bývá jako důvod k nutnosti vynětí dovozována stejná ochrana jako u osob požívajících výsad a imunit. Jako argument je pak použita ochrana nezávislého výkonu služby a činností bezpečnostního charakteru. Jindy je s jistou mírou nejistoty hledán smysl výluky v koncentraci projednávání a řešení všech porušení zákona u nadřízeného služebního funkcionáře. Ten by měl mít (právě z kvůli zmíněné koncentraci) lepší přehled o chování svých podřízených a zároveň by tak měl postupovat rychleji, efektivněji a s intenzivnějším výchovným účinkem na pachatele.¹¹⁹

Důvodová zpráva k zákonu o některých přestupcích přináší patrně nejvýstižnější příčinu. V té je napsáno, že: „*Osobní působnost zákona ve vztahu k jednání, které má znaky přestupku, vychází ze současného stavu.*“¹²⁰ „Současným stavem“ je v dané větě míněna úprava obsažená v § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., České národní rady o přestupcích, která ve své původní podobě vyjímá ze své působnosti nikoliv příslušníky bezpečnostních sborů, ale příslušníky Sboru národní bezpečnosti, příslušníky Sboru nápravné výchovy a osoby podléhající vojenské kázeňské pravomoci.

Vzhledem k výše uvedenému je zjevné, že při samozřejmé změně názvu jednotlivých sborů, které byly v průběhu času z působnosti obecných zákonů upravujících přestupky vyňaty, neproběhla minimálně od roku 1990 úvaha nad opodstatněností této výluky. Proto lze mezi již zmíněnými domnělými důvody k odlišnému přístupu k přestupkům příslušníků bezpečnostních sborů přidat ještě další - současné vynětí příslušníků bezpečnostních sborů z působnosti přestupkového zákona je pouhým reliktem minulosti.

To, že se jedná o pozůstatek z předchozích úprav, ještě samo o sobě neznamená, že je nutné, aby došlo ke změně. Nicméně absence jistoty důvodu rozdílného přístupu a nejasnost jeho přínosu už popudem k novelizaci být mohou.

V neposlední řadě je nutné též zmínit, že dalším zásadním důvodem ke změně je fakt, že dosavadní úprava v praxi způsobovala v minulosti problém, kdy se příslušníci bezpečnostních sborů úspěšně vyhýbaly odpovědnosti za porušování zákona kvůli lhůtám a příslušnosti orgánů

¹¹⁹ BOHADLO, David, POTĚŠIL, Lukáš, POTMĚŠIL, Jan. 1.6 [Výluky z působnosti zákona o některých přestupcích]. In: BOHADLO, David, POTĚŠIL, Lukáš, POTMĚŠIL, Jan. Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 47.

¹²⁰ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, č. 250/2016 Dz

pro projednání jednání mající znaky přestupku tím, že včas neoznámili svoji příslušnost ke sboru, čímž způsobili nicotnost rozhodnutí správního orgánu, který jejich skutek projednal. Tato často popisovaná mezera byla sice zacelena přidáním odstavce 6 do § 4 přestupkového zákona,¹²¹ nicméně nelze pochybovat o tom, že při absenci odlišného přístupu nejenže by nedošlo k této již vyřešené mezeře v právním řádu, ale bylo by minimalizováno riziko, že se časem objeví i další doposud neobjevené nedostatky.

Argumentaci lze uzavřít tím, že i současná úprava kázeňského trestání v SIPOBez umožňuje v § 189 odst. 4 výkon kázeňského trestu zákazu činnosti i tehdy, jestliže příslušníkovi, kterému byl uložen, skončil služební poměr. Z tohoto je evidentní, že jednání mající znaky přestupku není něčím, co nemůže překonat hranice kázeňského trestání. Jinými slovy lze říci, že jednání mající znaky přestupku není integrální součástí kázeňského práva a stejně jak mohlo být připojeno, může být i vyňato.

Vzhledem k předestřeným problémům a nedostatkům současné úpravy budou v této části diplomové práce navržena některá možná řešení, která by mohla vést ke zlepšení stávajícího stavu.

V zásadě se nabízí tři základní přístupy k přestupkům a jejich projednávání, které lze dále modifikovat.

1. Přestupky jsou projednány v kázeňském řízení a jsou za ně ukládány kázeňské tresty.
2. Přestupky jsou projednávány v kázeňském řízení (tedy orgánem s kázeňskou pravomocí) a jsou za ně ukládány tresty dle zvláštních přestupkových zákonů.
3. Kázeňské řízení je vyhrazeno pouze pro kázeňské přestupky v užším smyslu. Přestupky příslušníků bezpečnostních sborů jsou projednávány stejnými orgány a jsou za ně ukládány stejné tresty jako v případě ostatních osob.

První dvě varianty jsou zobrazeny popisem úprav ve SIPOBez a VojZ. Z provedené komparace je zřejmé, že úprava týkající se přestupků pro osoby pod vojenskou kázeňskou pravomocí není vhodnou budoucí alternativou té v SIPOBez. Naopak *de lege ferenda* lze navrhnout změnu VojZ po vzoru SIPOBez.

Třetí varianta představuje po zhodnocení těch předchozích preferované řešení, které by odstranilo nedostatky, které byly v této práci výše popsány. Navíc by se jednalo o významné zjednodušení současného právního stavu. *De lege ferenda* by bylo vhodnější netříštit úpravu přestupků dle jednotlivých subjektů.

¹²¹ Srov. str. 231 FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. Správní právo trestní. 2. aktualizované vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9.

Zvolení třetí varianty ovšem otevírá nový problém. Jak již bylo řečeno, jeden z možných důvodů, proč jsou v současné době přestupky v podobě jednání majícího znaky přestupku zařazeny do kázeňského práva, je domněnka většího výchovného působení na příslušníka, který je pachatelem tohoto jednání. Tento problém lze řešit právě modifikací tohoto třetího přístupu po vzoru zvláštního řízení o odnětí služební hodnosti dle VojZ, které judikatura vidí jako samostatné zvláštní řízení. Tímto způsobem by byl i reflektován rozsudek NSS (NSS 6 As 165/2015), ze kterého byl v této práci vyvozen závěr, že jednání příslušníka mající znaky přestupku má širší objekt nežli přestupek ostatních osob.

U některých druhů přestupků by mohlo po přestupkovém řízení být vedeno řízení kázeňské nebo jiné zvláštní řízení, jehož smyslem by nebylo trestání za předmětné jednání, které bylo vyhodnoceno jako přestupek, ale případné potrestání toho, že tímto jednáním byly zároveň porušeny služební povinnosti nebo poškozeno dobré jméno sboru. *De lege ferenda* by bylo nutné toto řízení dostatečně oddělit, tak aby bylo stejně jako v případě zmíněného řízení o odnětí služební hodnosti dostáno zásadě *ne bis in idem*.

Jako modifikaci této varianty potažmo samotnou čtvrtou variantu představuje možnost, kdy by podle SIPoBez byly projednávány toliko přestupky, které spáchá příslušník bezpečnostního sboru v souvislosti s výkonem služby. Toto řešení je navrhováno i částí odborné literatury.¹²² Jedná se o smysluplné východisko ze současného ne zcela logického stavu úpravy této problematiky. Tento postup do značné míry přináší kýžený výsledek, kterým je srovnání přístupu na poli přestupků mezi příslušníky bezpečnostních sborů a „obyčejnými“ lidmi. Jedinou (lze snad říci i logickou) výjimkou, kdy by byl zvolen odlišný přístup, by tvořily situace, kdy se příslušník dopustí postihovaného jednání v souvislosti s výkonem služby či možná lépe řečeno v souvislosti s plněním svých služebních povinností, tedy v situacích kdy takové jednání skutečně zasahuje do služební kázně sboru.

Skrytým problémem tohoto postupu mohou být nejasné situace, kdy není zcela zjevné, jestli příslušník zrovna plnil služební povinnosti či nikoliv (typicky v momentě, kdy příslušník musí výjimečně plnit služební povinnost v době mimo službu).¹²³ Tato překážka je ovšem poměrně snadno řešitelná. Lze např. stanovit, že v případě nejasnosti se užije přestupkový zákon.

Celou provedenou úvahu lze uzavřít tím, že se nepodařilo nalézt přesvědčivé racionální důvody pro setrvání přestupkového práva v úpravě práva kázeňského v SIPoBez. Naopak řešení této neblahé situace je celá řada, přičemž některá se jeví jako velice vhodná. Z těchto důvodů by

¹²² MATES, Pavel; VAVERA, František; ŠKODA, Jindřich a SLABÝ, Antonín. Veřejné sbory v České republice. Teoretik. Praha: Leges, 2023. ISBN 9788075026507.

¹²³ Srov. PolČR § 10 odst. 2

de lege ferenda mělo být přestupkové právo z disciplinárního trestání příslušníků bezpečnostních sborů zcela nebo alespoň ze značné části vyňato.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala problematikou disciplinárního trestání příslušníků bezpečnostních sborů. Jak již bylo řečeno v úvodu, jedná se o téma, které je opomíjeno možná pochopitelně ve veřejné diskuzi, když se přímo dotýká jen jasně vymezeného okruhu osob SIPOBez. Vzhledem k významné funkci, kterou pro stát bezpečnostní sbory zajišťují, by ovšem dané problematice měla být alespoň v odborné literatuře věnována dostatečná pozornost.

Cílem této práce i z tohoto důvodu bylo poskytnutí kritiky názorů autorů, kteří se tématu věnují s úmyslem navázat na jejich myšlenky a přispět dalšími úvahami, které by mohly doplnit prázdná místa, kterých je v této oblasti správního práva celá řada. Vedle teoretického přiblížení jednotlivých aspektů tohoto tématu si práce kladla za cíl také zhodnocení současné právní úpravy s případným nabídnutím alternativních řešení v oblastech, které byly vyhodnoceny jako problematické, a dosáhnout tak ucelenějšímu pojednání o dané problematice. V tomto ohledu byl účel práce naplněn, jelikož v textu je zahrnuto jak hodnocení názorů z právní nauky a úvahy na nich vycházející, které dohromady poskytují komplexní pohled na zkoumaný předmět práce. Z důvodu rozsahu práce a stanoveným cílům byla pozornost věnována převážně hmotněprávním otázkám, a probrání procesních aspektů tohoto tématu lze navrhnout jak vhodné pokračování.

Aby bylo dosaženo jasného vymezení tématu, byla první kapitola věnována bezpečnostním sborům, jejich funkci a také povinností příslušníků, jejichž dodržování je kázeňským trestáním chráněno a vynucováno. Obsah této kapitoly byl částečně zaměřen i na nejednotnou terminologii, přičemž k dispozici bylo dáno i hodnocení jednotlivých přístupů. Přiblížen zde byl i vztah povinností plynoucích pro příslušníky z předpisů upravující jednotlivé sbory a základních povinností stanovených SIPOBez. Rozebrány byly i jednotlivé prameny práva, které okruh povinností určují.

K druhé kapitole bylo přistoupeno jako k teoretickému rozboru disciplinárního deliktu, kde byl vysvětlen rozdíl resp. vztah mezi disciplinárním deliktem a kázeňským přestupkem. Klíčové pro další část práce bylo seznámení se s obsahem disciplinárního deliktu. Zde bylo čtenáři nabídnuto nové teoretické členění na kázeňský delikt *stricto sensu* a *largo sensu*. Předmětem kázeňského trestání nejsou totiž pouze kázeňské přestupky jakožto *zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost*, nýbrž i jednání, které má znaky přestupku, což je obdoba „běžného“ přestupku.¹²⁴

Třetí část práce obsáhla kázeňské tresty. Cílem této části bylo čtenáře seznámit s jednotlivými tresty a přiblížit jejich specifika. Zároveň takto byla dokončena příprava pro

¹²⁴ Pozn. např. přestupky podle zákona o některých přestupcích

následující kapitole, kde bylo provedeno hodnocení stávající úpravy ve SlPoBez za použití metody komparace.

Pro porovnání byl zvolen VojZ, který upravuje stejnou problematiku pro osoby podléhající vojenské kázeňské pravomoci. Zkoumána byla definice kázeňského přestupku, druhy trestů a také přístup k trestání jednání, které je přímo přestupkem nebo jeho obdobou. Jako lepší byla jednoznačně vyhodnocena úprava kázeňského práva příslušníků bezpečnostních sborů, která působila jako více promyšlená.

Vyvrcholením celé práce byly úvahy *de lege ferenda*. Předmětem úvah bylo zařazení přestupků do kázeňského práva, resp. vhodnost a nutnost tohoto sloučení. Inspirací pro zvolení zrovna tohoto předmětu pro zamyšlení bylo objevení rozdílných přístupů ve výše komparovaných předpisech a jistou motivací byla též problémovost, která byla a je s tímto sloučením spojena. *De lege ferenda* se jako vhodné řešení ukázalo zrušení vynětí příslušníků bezpečnostních sborů z osobní působnosti přestupkového zákona v § 4 odst. 5 písm. a) a současně i osob podléhající vojenské kázeňské pravomoci dle písm. b). Důvody v pro setrvání této výjimky v právním řádu jsou nejasné a patrně nepřeváží problémy, které v minulosti způsobovala a jimiž může hrozit do budoucna.

Seznam zkratek

BezpČR	Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky ve znění pozdějších předpisů
BIS	Bezpečnostní informační služba
Celní správa	Celní správa České republiky
CelSpr	Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
Hasičský záchranný sbor	Hasičský záchranný sbor České republiky
Listina	Listina základních práv a svobod, vyhlášená zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, republikovaná usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
NSS	Nejvyšší správní soud
PCR (test)	polymerase chain reaction (test)
PolČR	Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů
Policie	Policie České republiky
policisté	příslušníci policie
přestupkový zákon	Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich ve znění pozdějších předpisů
SIPoBez	Zákon č. 363/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů ve znění pozdějších předpisů
zákon o státní službě	Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě ve znění pozdějších předpisů
správní řád	Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě ve znění pozdějších předpisů

ÚZSI	Úřadu pro styky a informace
Vězeňská služba	Vězeňská služba České republiky
VěžSI	Zákon č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě ve znění pozdějších předpisů
VojZ	Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě ve znění pozdějších předpisů
zákon o některých přestupcích	Zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě ve znění pozdějších předpisů
zákoník práce	Zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů
zaměstnanci Policie	zaměstnanci zařazení v Policii České republiky
ZBIS	Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě
ZGIBS	Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů
ZHZS	Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru ve znění pozdějších předpisů
ZOS	Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky ve znění pozdějších předpisů
ZZSČR	Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BOHADLO, David, Lukáš POTĚŠIL a Jan POTMĚŠIL. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-413-1.

BOHADLO, David, POTĚŠIL, Lukáš, POTMĚŠIL, Jan. 1.6 [Výluky z působnosti zákona o některých přestupcích]. In: BOHADLO, David, POTĚŠIL, Lukáš, POTMĚŠIL, Jan. *Správní trestání z hlediska praxe a judikatury. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013,

BRÜCKNEROVÁ, Zuzana. § 81 [Zákaz výkonu výdělečné činnosti]. In: HŘEBÍKOVÁ, Iva, FÁBEROVÁ, Andrea, BRÜCKNEROVÁ, Zuzana, KUBÁČOVÁ NEJEDLÁ, Petra, MORAVEC, Karel, ROUČKOVÁ, Dana, HŮRKA, Petr. *Zákon o státní službě. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 473, marg. č. 56.

FÁBEROVÁ, Andrea. § 2 [Negativní vymezení věcné působnosti]. In: HŘEBÍKOVÁ, Iva, FÁBEROVÁ, Andrea, BRÜCKNEROVÁ, Zuzana, KUBÁČOVÁ NEJEDLÁ, Petra, MORAVEC, Karel, ROUČKOVÁ, Dana, HŮRKA, Petr. *Zákon o státní službě. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 7, marg. č. 8.

FIALA, Zdeněk; FRUMAROVÁ, Kateřina; HORZINKOVÁ, Eva a ŠKUREK, Martin. *Správní právo trestní. 2. aktualizované vydání*. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-531-9.

HEJČ, David. Čl. 44 [Omezení některých činností u vybraných profesí]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin a kol. *Listina základních práv a svobod. 1. vydání (1. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 24

HENDRYCH, Dušan. Objektivní stránka přestupku. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009.

HUDEČEK, Stanislav. *Praktické problémy kázeňského trestání vojáků z povolání*. Olomouc, 2015. rigorózní práce (JUDr.). UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI. Právníká fakulta

KADLUBIEC, Vojtěch. *Služební poměr – veřejnoprávní nebo soukromoprávní vztah?* *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, č. 4, s. 410-413 ISSN: 1805-2789

KALVODOVÁ, Věra. § 52 [Druhy trestů]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 7

KRATOCHVÍL, Vladimír. Protiprávnost činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009.

KRATOCHVÍL, Vladimír. Subjektivní stránka trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009.

MARTINEC, Jakub. *Bezpečnostní sbory v českém systému služebního poměru*. *Právní rozhledy*, 2023, č. 5, s. 158-162, s. 159

MATES, Pavel, ŠKODA, Jindřich, VAVERA, František. Disciplinární právo státních zaměstnanců. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 5, s. 105-111

MATES, Pavel. *Funkce veřejných sborů*. *Právní rozhledy*, 2010, č. 13, s. 467-471

MATES, Pavel. *Základy správního práva trestního. 7., přepracované vydání*. V Praze: C.H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-680-7

MATES, Pavel; VAVERA, František; ŠKODA, Jindřich a SLABÝ, Antonín. *Veřejné sbory v České republice. Teoretik*. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-650-7.

POMAHÁČ, Richard. *Proměna přestupkového práva*. *Právní rozhledy*, 2017, č. 15-16, s. 530-538

PRÁŠKOVÁ, H. *Základy odpovědnosti za správní delikty. Vyd. 1.* Praha: C. H. Beck, 2013, 420s. ISBN: 978-80-7400-456-8

SKORUŠA, Leopold. *Zákon o vojácích z povolání: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 9788075529299

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo. 4., aktualizované vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 9788075985644

STAŠA, Josef. Oddíl 3. Bezprostřední zásahy. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo*. Obecná část. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 187, marg. č. 333.

TOMEK, Petr a NOVÝ, Karel. *Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. ISBN 80-86898-71-7

TOMEK, Petr. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: s komentářem, poznámkami a judikaturou*. Právo (ANAG). 2007-. Olomouc: ANAG, 2007-. ISBN 978-80-7554-234-2

TOMŠEJ, J. *Služební poměry*, in Pichrt, J. a kol. *Pracovní právo*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 569.

VANDUCHOVÁ, Marie, PŮRY, František. Díl 1. [Druhy trestních sankcí a obecné zásady pro jejich ukládání (§ 36-38)]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník. 3. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 776, marg. č. 3.

VANGELI, Benedikt. § 10 [Iniciativa]. In: VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 53.

VANGELI, Benedikt. § 2 [Působnost policie]. In: VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 63.

VANGELI, Benedikt. § 9 [Zdvořilost]. In: VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 53.

VETEŠNÍK, Pavel. § 4 [Osobní působnost]. In: JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 33, marg. č. 20.

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva. 4. vydání*. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 9788073807306

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Bezpečnostní informační služba. Výroční zpráva 2020. In bis.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocní-zpravy/2020-vz-cz-2.pdf>

Celní správa České republiky. In celnisprava.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/celni-sprava.aspx>

Celní správa České republiky. Tisková zpráva celní správy české republiky - Celní úřad pro Kraj Vysočina: Podezřelé respirátory se na českém trhu neobjeví. In celnisprava.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-kraj-vysocina/tiskove-zpravy/2022/Stranky/Podez%C5%99el%C3%A9-respir%C3%A1tory-se-na-%C4%8Desk%C3%A9m-trhu-neobjev%C3%AD.aspx>

Generální inspekce bezpečnostních sborů České republiky. Etický kodex příslušníka generální inspekce bezpečnostních sborů. In gibs.cz [online]. [cit. 2024-03-9]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/o-nas/interni-protikorupcni-program/eticky-kodex-prislusnika>

Generální inspekce bezpečnostních sborů České republiky. In gibs.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.gibs.cz/o-nas/interni-protikorupcni-program>

Generální inspekce bezpečnostních sborů České republiky. Výroční zpráva o činnosti generální inspekce bezpečnostních sborů za rok 2020. In gibs.cz [online]. [cit. 2024-02-16].

Dostupné z: https://www.gibs.cz/images/podstranky/cinnost-analyza-ukonu/zprava_cinnosti_2020.pdf

Generální ředitelství cel. O činnosti celní správy české republiky ©Generální ředitelství cel za rok 2022. In celnisprava.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/cz/statistiky/Documents/VZ_CS_2023.pdf

GIBSON, CAITLIN. "How 'politically correct' went from compliment to insult" *The Washington Post*. Archived from the original [online]. 2016 [cit. 2024-03-9]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20210626145017/https://www.washingtonpost.com/lifestyle/style/how-politically-correct-went-from-compliment-to-insult/2016/01/13/b1cf5918-b61a-11e5-a76a-0b5145e8679a_story.html

Hasičský záchranný sbor České republiky. Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru ČR. In hzscr.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

ČTK. Český rozhlas. Hasiči letos zasahovali opět vícekrát kvůli koronaviru. Pomáhali v nemocnicích i s trasováním. In irozhlas.cz [online]. [cit. 2024-03-9]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/hasici-zasahy-covid-19-koronavirus-pandemie-vladimir-vlce-bilance_2201171323_pik

GRUNTOVÁ, Kateřina. Český rozhlas. In irozhlas.cz [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/uzsi-petr-mlejnek-ministerstvo-vnitra-zakon-vit-rakusan-petr-zeman_2209200500_gut

Ministerstvo vnitra České republiky. Ozbrojený bezpečnostní sbor. In mvcr.cz [online]. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ozbrojeny-bezpecnostni-sbor.aspx>

Ministerstvo vnitra odbor bezpečnostní politiky. Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek Krizové řízení. In mvcr.cz [online]. [cit. 2024-03-9]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/bezpecnost-pdf.aspx>

Národní zdravotnický informační portál. Šikana na pracovišti (mobbing a bossing). In nzip.cz [online]. [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/106-mobbing-a-bossing>

Policie České republiky. Informace pro uchazeče - základní policejní služby. In policie.cz [online]. [cit. 2024-03-16]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zakladni-policejni-sluzby.aspx>

Policie České republiky. KŘP Jihomoravského kraje: Kontrola ve vlacích. In policie.cz [online]. [cit. 2024-03-9]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kontrola-ve-vlakich.aspx>

SCHIMMER, David. Počty příslušníků v Policii České republiky In [Policie.cz](http://policie.cz), [online]. 2018-06-13 [cit. 2024-03-9]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pocty-prislusniku-v-policii-ceske-republiky.aspx>

Úřad zahraničních styků České republiky. In uzsi.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.uzsi.cz/kdo-jsme.html>

Vězeňská služba České republiky. Výroční zpráva za rok 2022. In vs-cr.cz [online]. [cit. 2024-02-16]. Dostupné z: <https://www.vs-cr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/uredni-deska/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-vs-cr-2022-final.pdf>

3. Seznam použitých právních předpisů

Listina základních práv a svobod, vyhlášená zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, republikovaná usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Zákon 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky

Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství

Zákon č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii a o změně některých zákonů (zákon o Vojenské policii)

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru

Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 363/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 555/1992 Sb., České národní rady o Vězeňské a justiční strážci České republiky

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

Zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 181/2006, kterým se stanoví základní pravidla chování, služebního jednání a služební zdvořilosti v Policii České republiky

3.1 Podzákoné předpisy

Nařízení vlády č. 377/2002 Sb.

Vyhláška č. 122/2015 Sb., o způsobu vnějšího označení, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel, plavidel a letadel Policie a o prokazování příslušnosti k Policii (o policejním označení))

Seznam použité judikatury

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 1. 2021, č. j. 8 Ad 27/2016-85

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. 4. 2022, č. j. 58 Co 90/2022-101

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2013, č. j. 5 Ad 3/2010-39

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 6. 2022, č. j. 31 Ad 2/2020-79

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 9. 3. 2022, č. j. 51 A 2/2020-47

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2007, č. j. 8 As 17/2007-135

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 7. 2016, č. j. 6 As 165/2015

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 2. 2016, č. j. 5 As 35/2014-25

4. Seznam ostatních zdrojů

Poskytnutí informací na základě žádosti o informace ze dne 22. června 2014 (Č. j. MV-89007-2/ODK-2014)

Důvodová zpráva k zákonu č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, č. 250/2016 Dz

Důvodová zpráva k zákonu č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, č. 361/2003 Dz

SOUČEK, Vladimír, STAŇOVÁ Eva, LINHART Martin a kolektiv *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek Krizové řízení (MODUL G) učební pomůcka pro vzdělávání pracovníků orgánů krizového řízení*. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/bezpecnost-pdf.aspx>